

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สื่อวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานแล้ว โดยสื่อบางชนิดอาจจะมีการพัฒนาตัวเอง จนทำให้มีเนื้อหาที่ตอบสนองต่อความต้องการทั้งยังเกิดความใกล้ชิดจนทำให้รูปแบบที่ประชาชนคุ้นเคยจนเกิดเป็นรสนิยมของประชาชน รวมทั้งสื่อพื้นบ้านมีหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ถ่ายทอดความรู้ ให้ความบันเทิงและนันทนาการ อีกทั้งยังช่วยอบรมสั่งสอน รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมด้วย ทุกอย่างที่ได้กล่าวมาได้ถ่ายทอดออกมาตามวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน ไม่แต่เพียงสื่อพื้นบ้านหนึ่งตระกูลเท่านั้นที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของคนชาวปักษ์ใต้ แต่ยังมีสื่อพื้นบ้านอีกหลายประเภท ที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนแต่ละภูมิภาคได้ตามแนวคิดของสื่อพื้นบ้านนั่นเอง

หนังตะลุงกับวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ไปด้วยกันเสมอทั้งในเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงาน ประเพณีต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหนังตะลุงได้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระและบทบาทหน้าที่ ที่จะทำให้ประชาชนได้มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจได้อีกทางหนึ่ง เรื่องราวแทบทุกเรื่องได้สอดแทรกผ่านความคิดและประสบการณ์ตรงของนายหนัง จึงทำให้ผู้ชมสนใจที่จะมาดูการแสดงหนังตะลุงในแต่ละครั้ง เพราะการมาดูหนังตะลุงในแต่ละคำคั้นนั้น ได้รับทั้งความรู้ความบันเทิงกลับไปด้วย

ดังนั้นหนังตะลุงจึงนับว่าเป็นการสื่อสารในรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทในการแสดงให้ผู้ชมได้รับรับรู้และเข้าใจถึงเนื้อหาสาระและบทบาทหน้าที่ในการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การกิน การพูด ความเป็นอยู่ หรือแม้แต่กระทั่งคตินิยมต่างๆ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นการสื่อให้ผู้ชมรับรู้และเข้าใจ

จึงไม่แปลกเลยที่หนังตะลุงมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ในเรื่องหรือเหตุการณ์ต่างๆ พร้อมทั้งความรู้ที่สอดแทรกและแฝงอยู่ในการแสดงของหนังตะลุงแต่ละครั้ง เพื่อเป็นการสื่อสารให้ประชาชนชาวบ้านได้รับรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป หรือแม้แต่ตัวนายหนังตะลุงเองก็พยายามที่จะสอดแทรกสาระความรู้ให้ได้มากที่สุดในการแสดงแต่ละครั้ง เพราะหนังตะลุงเป็นรูปแบบการแสดงที่เปิดกว้างและง่ายต่อการสื่อสารหรือสอดแทรกสาระความรู้ไปสู่ผู้ชมได้ง่ายกว่าวิธีอื่น และหนังตะลุงสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่นอีกด้วย

โดยจากการศึกษาพบว่าหนังตะลุงได้ทำหน้าที่และบทบาทหน้าที่สำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นใหญ่ๆ ได้ 2 ประเด็น คือ

1. การถ่ายทอดเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมของหนังตะลุง

หนังตะลุงสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนในภาคใต้ได้เป็นอย่างดี เพราะภาษาที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงนั้นเป็นภาษาที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวใต้ทำให้เกิดการสื่อสารกันเป็นที่เข้าใจง่าย และหนังตะลุงก็เป็นชีวิตจิตใจของคนไทยในภาคใต้ ตั้งแต่อดีตมาแล้ว (มงคล คุชรรัตน์, สัมภาษณ์, 2550)

ส่วนในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมนั้น หนังตะลุงมีหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสืบทอดมรดกทางสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของผู้ชมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการหยิบยกข้อมูลเป็นไปตามประสบการณ์ของนายหนัง และประสบการณ์นั้นก็เป็นประสบการณ์ร่วม กล่าวคือ เป็นประสบการณ์ที่ผู้ชมเคยประสบมาเช่นกัน ด้วยลักษณะทางสภาพแวดล้อมของผู้ชมและนายหนังมีความใกล้เคียงกัน จึงทำให้สังคมความเป็นอยู่ อาชีพ การดำรงชีวิตของผู้ชมและนายหนังจึงมีลักษณะที่เป็นไปในทางที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่งผลให้ประสบการณ์ของนายหนังในการถ่ายทอดเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระในการแสดงหนังตะลุงนั้นมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหนังตะลุงสามารถถ่ายทอดลักษณะเนื้อหาสาระต่างๆ เพื่อทำให้ง่ายต่อการเข้าใจของผู้ชม

ส่วนสาระความรู้ที่ได้จากการแสดงหนังตะลุงของหนังฉิ้น โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการแสดงหนังตะลุง 5 เรื่องที่ได้เก็บบันทึกและรวบรวมข้อมูลมาจากการบันทึกภาคสนาม ในเรื่องของการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของสังคมในปัจจุบันที่เป็นอยู่ หนังฉิ้นจะสอนให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความเป็นอยู่ อาหารการกิน อาชีพ คติธรรม การประเพณีหรือการวางตัว ความกตัญญูตเวที ความมีเมตตากรุณา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวปักษ์ใต้ทั้งสิ้น ส่วนบทบาทและอิทธิพลของหนังตะลุงที่หนังฉิ้นได้เรียบเรียงไว้คือ เรื่องการความบันเทิงและนันทนาการ การแจ้งข่าวสาร การให้การศึกษาอบรมสั่งสอนคุณจริยธรรม การวิพากษ์วิจารณ์สังคม การสร้างความสามัคคีกันในหมู่คณะ การถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ ที่กล่าวมานั้นล้วนแล้วแต่เป็นสื่อวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเช่นกันซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงหนังตะลุง

วัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากการแสดงหนังตะลุงของหนังฉิ้นแต่ละครั้งจะสอดแทรก คติธรรมต่างๆ คือ การสอนในเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น กฎหมายบ้านเมือง การเมืองการ

ปกครอง การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ของตัวเอง การอยู่ร่วมกัน การมีสัมมาคารวะ ความมีบุญคุณ ความกตัญญูทักท้วง ความซื่อสัตย์ พวกนี้จะถูกสอดแทรกในเนื้อหาของการแสดงหนังตะลุง และหนังจิ้งจะเน้นตรงนี้เป็นพิเศษ มันจะสวนทางกันเพราะเป็นบทตลก แต่จะเป็นตลกแบบสอดแทรกคติธรรม อาหารการกิน ชีวิตความเป็นอยู่ นันทนาการ วิชาการวิจารณ์ สอนชีวิตผู้หัดต้องงามด้วยเรือน 3 น้ำ 4 การดูแลปฏิบัติ หน้าที่ของผู้หญิงที่มีต่อสามี (พิทยา บุษรารัตน์, สัมภาษณ์, 2550)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการแสดงหนังตะลุงของคณะหนังจิ้ง ธรรมโฆษณ์ โดยได้นำแนวคิดเรื่องสี่พื้นบ้าน แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน และทฤษฎีเชิงหน้าที่มาเป็นตัวชี้วัดการแสดงหนังตะลุงของหนังจิ้ง ซึ่งจะมีเนื้อหาสาระในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในเรื่องราวต่างๆ และการวิจัยครั้งนี้ได้พบว่า การสื่อสารผ่านการแสดงหนังตะลุงได้นำเสนอเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. อาหารการกิน
2. อาชีพ
3. คติธรรม
4. การประเพณีหรือการวางตัว
5. ความกตัญญูทักท้วง
6. ความมีเมตตากรุณา

1. อาหารการกิน

วัฒนธรรมการกินของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มอาจจะเป็นภาพสะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมนั้นๆ ทั้งยังเป็นเครื่องบ่งถึงสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรมการกินของชาวใต้มีส่วนที่เหมือนกันทั่วทั้งภาค อาจจะเป็นเพราะทรัพยากรในท้องถิ่นที่สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้ในแต่ละท้องถิ่นมีการคิดค้นและปรับปรุง เพื่อทำให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละภาค จนเกิดเป็นนิสัยการกินของท้องถิ่นนั้นๆ เรื่องอาหารการกินก็เป็นที่ยึดมั่นอยู่ว่าท้องถิ่นในภาคใต้นิยมรับประทานข้าวยาเพราะอาจจะเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต และเนื่องด้วยข้าวยามีประโยชน์สารพัด เพราะส่วนประกอบของข้าวยาล้วนแล้วแต่เป็นสมุนไพรไทยที่ช่วยในการรักษาโรคได้ ไม่ว่าจะเป็นตะไคร้ ใบพลู พริกไทยสด อาจจะใช้ดอกดาหลาเป็นส่วนประกอบได้อีกด้วย ซึ่งสมุนไพรที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีประโยชน์ต่อร่างกายเรา และเป็นพืชสมุนไพรที่หาง่ายในภาคใต้ อีกทั้งยังปลูกง่ายและยังสามารถปลูกใช้ในครัวเรือนได้ รวมทั้งยังเป็น

พืชผักสมุนไพรที่หาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดและพร้อมที่จะให้สรรพคุณในการรักษาโรคต่างๆ ได้ดี อีกด้วย ดังนั้นส่งผลให้คนในภาคใต้นิยมรับประทานข้าวยากันเป็นส่วนใหญ่ จึงได้เป็นที่มาของเอกลักษณ์อาหารประจำภาคใต้ไปแล้วก็ว่าได้ หนังสือก็ได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการกินที่สำคัญลงไปในการแสดงหนังตะลุงเพื่อที่จะทำให้ผู้ชมได้รับทราบถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้อย่างสมบูรณ์ ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่เท่ง หนูนุ้ยและโ่ง เดินทางทางเพื่อไปหาแสงประทีปหนูนุ้ย เท่ง และโ่ง ได้พูดคุยกัน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอาหารการกินของภาคใต้

เท่ง : ตามใจไอ้โหรูกก็เสียหายกับมันทุกที วันนั้นทีหนึ่งแล้วตำรวจจับ มันเล่นเสีย
กูเล่นไม่ทันหลาวแหละ กูถือว่ากูไม่ผิด ซอกแซกๆ¹ มันเล่นซะ เค้าจับกูเข้า
ห้องขังชะคีนหนึ่ง

หนูนุ้ย : ไช้หะ

เท่ง : ว่าม่ายที่ไช้ เถียงกันแหละมันกับกูนิ มันเถียงกันตั้งแต่อยู่บ้านเดะ กูว่ากูไร
จักคุณนายนั้นเมียนายร้อยจั้น กับกูกูไรจักดีแหละ กูสรรเสริญแก ไอ้โ่งหมัน
ได้ยินหมันว่าฮี้ เบื่อคุณนายเบืออยู่เมืองใต้ตั้งนานแล้ว กูว่าม่ายแกเพิ่งมา แต่
ภาคกลางนิ เถียงกันถ้างั้นมันไม่ยอม แล้วกูไม่ไร แกเพิ่งมานั้นแหละ แกย้าย
ตามสามีแกมาอยู่โรงพักบ้านเรานิ หมันว่าม่ายคุณนายอยู่ได้มาตั้งนานแล้วกู
ว่าเอาไปถามถ้าพันนั้นไปถามซะให้รู้เรื่อง ก็พากันไป 2 คนหมันนั้นแหละ พอ
ไปถึงพอดีเห็นคุณนายนั่งกินข้าวยาอยู่ที่หน้าโรงพักพอดี หมันว่าหาถูกแล้ว
ว่าคุณนายเคยอยู่ได้ เพราะไปเห็นคุณนายกินข้าวยาเข้าแหละ ก็ข้าวยาถ้า
คนไม่เคยอยู่เมืองใต้เค้ากินไม่เป็น หาถูกของมันนั้นแหละ แต่ว่าถูกจับกัน

โ่ง : ไม่รู้แหละ คนมาแต่ถิ่นเป็นชะเมื่อใด ข้าวยาอย่างไรเสียต้องอยู่เมืองใต้เรา
ซักพักก่อนต่อไว้ว่าไอ้นั้นคือข้าวยา เค้ากินพันนั้น

หนูนุ้ย : ไอ้โหรผิดโหร

¹ ซอกแซกๆ ในที่นี้หมายถึง ซักพัก

จากบทสนทนาข้างต้นเป็นการสนทนากันระหว่างเต่ง โท่ง และหนู้ยคุยกันในเรื่องของเต่งที่ถูกจับเข้าคุกเพราะเรื่องข้าวยา เพราะโท่งกับเต่งได้เถียงกันว่าคุณนายนายอำเภอไม่ใช่เป็นคนใต้ เพราะไม่เคยรู้จัก แต่โท่งบอกว่าคุณนายเคยอยู่ใต้เพราะเค้ายานข้าวยาเป็น ซึ่งทำให้นายอำเภอเข้าใจผิดเลยจับเต่งเข้าคุก ซึ่งจากบทสนทนาดังกล่าว เป็นการแสดงถึงเรื่องอาหารการกินของภาคใต้คือข้าวยาซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ทางภาคใต้ แต่หนังจีนก็ได้แฝงบทลงโทษเพื่อที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความสนุกเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังให้ความรู้ในเรื่องของอาหารการกินของทางภาคใต้อยู่เช่นกัน คือ ถ้าคนที่ไม่เคยอยู่ภาคใต้จะไม่รู้จักข้าวยาและรับประทานข้าวยาไม่เป็นดังที่ตัวละครทั้งสามได้สนทนากัน ดังนั้นทำให้เป็นการตอกย้ำว่าข้าวยาเป็นอาหารของชาวปักษ์ใต้อย่างแท้จริงนั่นเองและผู้ชมที่มาดูก็สามารถที่จะได้รับทราบถึงวัฒนธรรมการกินซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวใต้เช่นกัน

2. อาชีพ

ภาคใต้เป็นภาคหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพต่างๆ มากมาย ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพภูมิศาสตร์และภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ดังนั้นชาวไทยภาคใต้จึงมีอาชีพต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ชาวใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เพราะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร อาทิ ยางพารา ทำนา และมีการตัดไม้เพื่อไปทำถ่าน การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้นายหนังตะลุงนำอาชีพดังกล่าวมาเป็นตัวละครในการแสดงหนังตะลุงแต่ละเรื่อง เพราะชาวบ้านในท้องถิ่นของภาคใต้จะมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างไปจากชาวบ้านที่ภาคอื่นอยู่แล้ว ด้วยความที่ชาวบ้านของภาคใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นชาวประมง ชาวสวน เกษตรกรรม จึงทำให้นายหนังตะลุงสะท้อนภาพชีวิตและวัฒนธรรมลงไปในการเล่นกลรูปหนังตะลุงแต่ละตัวให้มันมีชีวิตจิตใจจริงๆ เหมือนชาวบ้านภาคใต้ เช่น นายเต่ง มีอาชีพทำตาลโตนดเลยแกะสลักรูปเต่งให้เต่งเหน็บมีดอยู่ที่สะเอวเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของชาวบ้านในภาคใต้ และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชนชาวใต้ เป็นต้น แต่ในที่นี้บทสนทนาในหนังตะลุงของหนังจีนได้นำเสนอเกี่ยวกับอาชีพของตัวละครหนังตะลุงต่างๆ กัน ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่พระธิดาแก้วเกษรจะขอไปบวชเรียนวิชาในป่า พระราชาจึงให้ขวัญเมืองไปตามเพื่อนมาเพื่อเดินป่าไปด้วยกันคือสะหม้อ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาชีพ

ขวัญเมือง : หม้อ ไอ้หม้อ อะไรที่มากู้ๆ กงๆ¹ อยู่ที่ชายเล²

ละหม้อ : ก็ูกหาเปลือกหอยอยู่ไม่เห็นห่อ

ขวัญเมือง : เหมือนกับเด็กนั้นเล่นเปลือกหอย

ละหม้อ : นี่ไม่ใช้มันกวาดเล่น กวาดเอาจริง กวาดเอาไม่ทันก็ซื้อกันละขวัญเมือง

ขวัญเมือง : เปลือกหอยมึงซื้อเอาไปไหน

ละหม้อ : ให้เปิดกูแหละ เออเปิดมันกินเปลือกหอยเวลามันไขเปลือกมันขับ³

ขวัญเมือง : อ้อ ไม่ไร กูไม่ใช่นักเลงเลี้ยงเปิด กูไม่ไร แล้วเยื่อมันไปไหนหมดละหอยนิ

ละหม้อ : ก็หอยตาย เนื้อเปลือยหมดแล้วยังแต่เปลือกโหว่งๆ นี⁴

ขวัญเมือง : ก็เออแหละ ถ้าพั้นนั้น หอยพั้นหนึ่งที่มันเที่ยวคลานแล้วเราไปหยิบติดแต่เปลือก แต่ตัวมันเล่นพั้นมันไม่พาเปลือกมันไป มันไปได้หะ หอยไหนอะพั้นนั้น

ละหม้อ : ไอ้นั้นมันไม่ใช่หอยเค้าเรียกมันว่าปูเสฉวน มันเป็นแมลงชนิดหนึ่ง ที่มันชอบเข้าไปอยู่ในเปลือกหอย ไม่ใช่เปลือกมันทีละ เปลือกหอยตายโหว่งอยู่แล้วมันเข้าไปอยู่ใน มันทำเป็นดองมันซะแหละ เวลามันไปไหนเปลือกหอยติดแล้วมันไปกันแล้วถ้าใครไปฉวยเข้ามาเล่นออกไปซะแหละ

ขวัญเมือง : ตกลงว่ามายเปลือก ติดมือเราซะแล้ว

ละหม้อ : ไม่ใช่เปลือกมันทีละ

ขวัญเมือง : โดยเฉพาะจริงๆ แล้วมันมายเปลือก

ละหม้อ : เปลือกมันไหนละ

ขวัญเมือง : เวลามันมายเปลือกก็อยู่ได้นี้แหละ

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างละหม้อและขวัญเมืองซึ่งคุยกันในเรื่องของละหม้อโดยขวัญเมืองถามว่ามาทำอะไรอยู่ที่ทะเลส่วนละหม้อเลยตอบว่ามาเก็บเปลือกหอยไปให้เปิดกินเพราะถ้าเก็บเปลือกหอยให้เปิดกินเป็นจะมีเปลือกที่แข็งแรงไขก็เป็นสีแดง

¹ กู้ๆ กงๆ หมายถึง ก้มๆ เงยๆ

² ชายเล หมายถึง ชายทะเล

³ เปลือกมันขับ หมายถึง เปลือกมันจะแข็งแรง

⁴ เปลือกโหว่งๆ นี หมายถึง เปลือกที่ว่างเปล่า

ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าภาคใต้ยังมีอาชีพเลี้ยงสัตว์อยู่อาจจะเป็นอาชีพหลักของคนปักษ์ใต้บางชุมชน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเรื่องอา ซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นภาคใต้ อีกอาชีพหนึ่ง แต่จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นหนังฉิ้นก็ยังแฝงมุขตลกที่เป็นบทบาทหน้าที่ของการแสดงหนังตะลุงอย่างแท้จริงคือ การให้ความบันเทิงเป็นหลัก กล่าวคือขวัญเมืองหยอกล้อสะหม้อ เรื่องการเข้าสู่न्दัตถ์ของศาสนาอิสลาม สรุปแล้วในบทสนทนานี้จะได้ทั้งความรู้และความบันเทิงไปพร้อมๆ กัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสื่อพื้นบ้านที่ให้ทั้งสาระความบันเทิงและสาระความรู้ควบคู่ไปด้วย

นอกจากนั้นแล้วการที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในการแสดงหนังตะลุงของหนังฉิ้น ยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทางภาคใต้ ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวตลกหนังตะลุงเรื่องสามชายสหชาติ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่แก้วกำจัดกับสี่แก้วเดินทางไปในป่าแล้วเจอขวัญเมืองระหว่างทางจึงหักทากันในเรื่องของการตัดไม้ในป่า ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับอาชีพ

แก้วกำจาย : ทำอาชีพอะไรกันนะ เห็นตัดไม้อยู่

ขวัญเมือง : ตัดไม้ฟันขาย ก็ตัดไม้พุนั้นแหละ ตัดไม้ในควนนั้นตัดยากอิแล้วไป ไม้พุนี้ตัดง่ายเพราะมันเป็นลวดไม้

สี่แก้ว : อ้อก็ขายทั้งเปลือกไม้ได้เหอะ

ขวัญเมือง : ก็คนไม่ซื้อแหละขายทั้งเปลือกนั้น ต้องเลาะเปลือกออก พอขายเปลือกแล้วก็แปลงไปให้ไ้หม้อดัดบอบ ไม่ขาดไม่เกิดแหละหมั่นนั้น

จากบทสนทนาดังกล่าว เป็นการคุยกันระหว่างแก้วกำจาย ขวัญเมืองและสี่แก้วในเรื่องอาชีพของสี่แก้วกับขวัญเมืองว่าก่อนที่จะมารู้จักกับแก้วกำจายได้ทำอาชีพอะไรกันบ้าง ซึ่งทั้งสองคนก็ได้ตอบว่าตัดไม้ฟันขาย ก็เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเรื่องของอาชีพทางภาคใต้ อีกอาชีพ คืออาชีพตัดไม้ฟันขายเพื่อเอาไปทำถ่านต่อไป ซึ่งเป็นการแสดงถึงอาชีพของชาวปักษ์ใต้ อีกเพราะเนื่องจากภาคใต้เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม จึงทำให้อาชีพนี้เป็นอาชีพหลักอย่างหนึ่งของภาคใต้ก็ได้ ในเรื่องนี้ได้ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงสอดแทรกอยู่ด้วย

กล่าวคือ ขวัญเมืองได้หยอกล้อสละหม้อในเรื่องของการเข้าสู่สันต¹ อาชีพของคนไทยชาวปากีสถานได้ก็ยังมีอาชีพต่างๆ อีกมาก ซึ่งนายหนังจีนได้นำมาสอดแทรกลงในบทหนังเพื่อที่จะเป็นการถ่ายทอดให้ผู้ชมได้รับความรู้และเพลิดเพลินกับการชมการแสดงหนังตะลุงไปพร้อมๆ กัน เพื่อเป็นการสืบทอดให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงคุณค่าของอาชีพที่สุจริตและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

3. คติธรรม

ในประเทศชาติของเรานี้ได้นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งว่าด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า มีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคน และพระพุทธเจ้าก็ได้สอนให้เราเป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่งาม และพระพุทธเจ้าก็ได้มีหลักคำสอนที่เป็นคติเตือนใจเราให้ทำแต่กรรมดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องคติธรรมหรือธรรมะต่างๆ หรือเราอาจจะกล่าวได้ว่า คติธรรมเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านศีลธรรมและจิตใจ ซึ่งถ้าเรามีคติธรรมประจำใจดังที่พระพุทธเจ้าได้สั่งสอนเราไว้ เราก็จะไม่มีความทุกข์หรือพ้นทุกข์นั่นเอง ส่วนความทุกข์ก็คือ ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจหรือทุกข์ที่เนื่องด้วยกาย และทุกข์ที่เกิดจากจิต เช่นความแค้น เจ็บ ตาย การเผชิญกับสิ่งที่ไม่ชอบ การพลัดพรากจากสิ่งที่ชอบ คือทุกข์ทั้งสิ้น ดังนั้นถ้าเรามีคติธรรมประจำใจเราก็จะสามารถพ้นทุกข์ได้วิธีทางหนึ่งเช่นกัน ซึ่งหนังจีนได้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระในบทสนทนาเพื่อที่จะได้เป็นการสอนเรื่องราวต่างๆ ให้กับผู้ชมได้รับรู้ และจดจำเรื่องราวที่ดีที่นายหนังแสดงไว้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และในชีวิตประจำวันของเรานั้นได้เจอกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายย้อมล้นแล้วแต่เป็นการกระทำที่เกิดมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งนั้น ดังนั้นในโลกเราก็มีคติธรรมต่างๆ ที่คอยสอนและกล่อมเกล้าจิตใจเราให้เกิดมาเพื่อทำความดี และปฏิบัติดี เพื่อละเว้นความชั่วและทำให้จิตใจเราสงบ อาจจะกล่าวได้ว่าคติธรรมเป็นตัวช่วยให้เรารู้สึกดี รู้สึกพ้นทุกข์ คือเป็นการปล่อยวางเพื่อที่จะทำให้จิตใจเราสงบ และมีความสุขในการใช้ชีวิตประจำวันได้ดีอีกด้วย อาจจะเป็นคติธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม สัตว์ สิ่งของ สถานที่ หรือแม้แต่กระทั่งตัวมนุษย์เองก็เช่นกัน ที่จะทำให้จิตใจเราสงบลง และทำให้จิตใจเราพ้นทุกข์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

¹ การเข้าสู่สันต¹ หมายถึง พิธีกรรมทางศาสนาอิสลามที่ผู้ชายอิสลามจะต้องขลิบหนังปลายหุ้มอวัยวะเพศตั้งแต่เกิด

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่เท่งคุยกับหนูนัยเรื่องธรรมชาติสร้างทุกสิ่งมาไม่มีความยุติธรรม ซึ่งเป็น การถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคติธรรม

เท่ง : พระเจ้าสร้างโลกไม่ยุติธรรม ไม่ใช่ดำใครและก็ไม่ใช่ดำพระผู้เป็นเจ้า
แต่ว่าไม่ยุติธรรมตัวคิดแล ผีงก็¹ ตัวเท่าๆ หิดหนี² แบบนี้ไปสร้างดินมัน
ไม่รู้ซึกก็ตื่น ฮ้าข้างตัวเดียวถ่มมั่ง³ ไปให้มันสีตื่น ลองคิดแลติ มันไม่ยุติธรรม
ไอ้เรื่องธรรมชาติที่สร้างนี้ไม่ยุติธรรมกัน คนกัน

หนูนัย : ไอ้ไหนหล่าว⁴ คนไม่ได้รับความยุติธรรมพริ้อ

เท่ง : คนผู้หญิงสวดยหว่าผู้ชาย สัตว์ไร่ที่ตัวผู้สวดยหว่าฮ่าๆๆ บรรดาสัตว์นี้ไม่ว่า
ชนิดไหนตัวผู้สวดยหว่าตัวเมียเพแหละ⁵ แต่คนคนหญิงสวดยหว่า อาหาร
การกินอะไร พวกสัตว์ไม่พรรคสร้างสนามหญ้า วัวไม่หอนปลุก⁶ หญ้า
งอกวัวกินไม่เลิก ลูกไม้⁷ เป็นนกกินไม่หยุด ถ้าคนเราอิดกินไอ้ไหนมั่งก็ปลุก
กันแม่เฮ้ย แล้วไม่หน้าข้าปลุกแล้ว ศรัตรูพีช มาเบียนเบียนหล่าว หนอนกิน
หล่าวก็ต้องใช้เคมีรดเข้าไปแหละ เป็นสารเคมีตกค้างเอาไปกินซะ อันตราย
หล่าว มนุษย์เราลองคิดแลตะ

หนูนัย : ไอ้นั้นมันก็จริง

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเป็นบทสนทนาที่หนูนัยและเท่งคุยกันในเรื่องของความ
ไม่ยุติธรรมของโลกนี้ ว่าทำไมสัตว์ตัวเล็กอย่างกิ้งกือมีหลายขาได้แต่ข้างตัวใหญ่กลับมีเพียง 4 ขา

¹ ผีงก็อ หมายถึง กิ้งกือ เป็นสันชนิดหนึ่งที่มีหลายขา

² ตัวเท่าๆ หิดหนี หมายถึง ตัวเล็กๆ ทั้งนั้น

³ ตัวเดียวถ่มมั่ง หมายถึง ตัวเดียวใหญ่โตมาก

⁴ ไอ้ไหนหล่าว หมายถึง อะไรอีกละ

⁵ ตัวเมียเพแหละ หมายถึง ตัวเมียทั้งนั้นแหละ

⁶ ไม่หอนปลุก หมายถึง ไม่เคยปลุก

⁷ ลูกไม้ หมายถึง ผลไม้

เท่านั้น แล้วกล่าวถึงมนุษย์ว่าผู้หญิงทำไมถึงสวยกว่าผู้ชายแต่สัตว์นั้นตัวผู้สวยกว่าตัวเมีย ส่วนในเรื่องอาหารก็เช่นกันพวกสัตว์ไม่จำเป็นต้องสร้างหาอาหารเลย เช่น วัวไม่จำเป็นต้องปลูกหญ้าเพื่อกิน แล้วนกก็เหมือนกันไม่จำเป็นต้องปลูกต้นไม้เพื่อที่จะกินผลไม้เลย แต่แล้วทำไมคนต้องปลูกต้องสร้างขึ้นมา แล้วเวลาปลูกผักแล้วก็ยังมีศัตรูพืชมาเบียดเบียน ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ส่วนคนที่กินผักเข้าไปก็อันตรายอีก ทำให้เท่ากับหนู่นึกคิดว่าโลกนี้นั้นช่างไม่ยุติธรรมเลย ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคติธรรมในชีวิตประจำวันที่ธรรมชาติสร้างโลกมาไม่มีความยุติธรรมดังที่เห่งพูดกับหนู่นึก ซึ่งเป็นคติธรรมอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตให้สงบสุขได้ ถ้ารู้จักคิดให้ดี หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นคติธรรมที่เกี่ยวข้องกับความไม่ยุติธรรมของโลก หรืออีกนัยหนึ่งคือ ทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกใบนี้ล้วนแล้วแต่ไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ แต่ถ้าหากทุกคนรู้จักที่จะปล่อยวางชีวิตก็จะมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่แน่นอน

นอกจากนั้นแล้วยังมีการสอนในเรื่องของคติธรรมที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ หรือการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องหลงทองแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่ผีสองตัวถูกคำสั่งของพระอินทร์ ให้เฝ้าป่อน้ำกายสิทธิ์แล้วได้พูดกันในเรื่องของความพอเพียง ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคติธรรมต่างๆ

ผีคลอง : เกิดไหนดีถ้าเค้าให้เราไปเกิด

ผีก่อ : ฮีไปเกิดไม่รู้

ผีคลอง : อยู่พื้นที่ดีหว่า ไ้ก่อมึงเชื่อภูตะ ผ่าก็ไม่พรวน¹ เลื่อกะไม่พรวนใส่ เบี้ยกะไม่พรวนจ่าย เออเราไม่รวย เราไม่จน เราไม่ต้องขัดข้องไ้ใครแต่ถ้าเป็นมนุษย์เข้าลำบากนะ ไ้ก่ออุบอกรมึงให้ เวลานี้ของแพงหูฉี่² เข้าแล้ว

ผีก่อ : เออไม่พรวนเกิดแล้วกลัวของแพง ของที่ไหนแพงนิเพราะมนุษย์สนับสนุนให้มันแพง มนุษย์อยู่ไม่เป็นมึงเชื่อภูตะมนุษย์ไม่ได้อยู่เพื่อบำรุงร่างกายอย่างเดียว ที่ต้องจ่ายมากวิ่งเต้นหาเงินจ่ายมันไม่ใช่บำรุงกายมันบำรุงกิเลสหรอก ถ้าบำรุงร่างกายคลองมึงลองคิดเลว่าต้องการอะไร ข้าวสิ่งหนึ่ง กับสิ่งหนึ่ง

¹ ไม่พรวน หมายถึง ไม่ต้องใส่

² แพงหูฉี่ หมายถึง แพงมาก

เท่านั้นแหละที่จำเป็นคือการกิน กินเพื่อบำรุงร่างกายไม่ใช่กินเพื่อบำรุงกิเลส ถ้ากินเพื่อบำรุงกิเลสนั้น หมมคอเปิดไม่กินไปกินพิซซ่าได้นี้เรียกว่าบำรุง กิเลสกินเอาชีอมัน กินเปิดตุ๋น กินลั่นเปิด แลตะจานหนึ่งๆ นั้นลั่นเปิดก็อัน อันหนึ่งหมายความว่าตัวหนึ่ง เปิดตายก็ตัวมั่งที่ได้อาหารจานหนึ่ง นี่เรียกว่า กินเอาชีอ กินไอ้รส¹ นั้นมันเรียกว่าบำรุงกิเลส

ผีคล่อง : เออ นั่นก็ถูก

ผีก่อ : อยู่ไม่เป็นเอง ถ้าอยู่ให้เป็นไอ้คล่องมึงเชื่อมาย หยุกยาพาพา² เรื่องเจ็บไข้ไม่ บาย แพงไปตะ เมื่อ 2 ปี 3 ปี ไม่ต้องกินยาซักเม็ดคนต่อคนหนึ่ง มันแพงไปก็ แพงแต่หมัน เสื้อผ้ากางเกงตัวหนึ่งนี้ 10 ปีก็ไม่ขาดนุ่งไปตะไม่สาแหก³ แล้ว ของแพงแต่หมันแล้วไซ้รัมันละ เออดอกไม้ดอกไหนเข้าว่าแพงจังหู เรียน หนวยหนึ่ง⁴ ตั้งเท่าไยยะ มึงเชื่อกูตะอยู่ให้เป็นตะหมันไม่จนเศรษฐกิจ พอเพียง ต้องถือเศรษฐกิจพอเพียง

ผีคล่อง : เออเอาตะ ถ้านั้นเราไม่พรรคไปเกิดดิหว่า

จากบทสนทนาดังกล่าว เป็นเป็นบทสนทนาที่ผีสองตัวกำลังคุยกันในเรื่องของการใช้ จ่ายอย่างพอเพียงหรืออาจจะเป็นความพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ก็ได้ คือ ผีคล่องพูดกับผีก่อว่าถ้าเค้า ให้เกิดจะไปเกิดที่ไหนแต่ผีก่อก็ได้บอกต่อไปอีกว่าอยู่แบบนี้ดีกว่าเพราะเสื้อผ้าก็ไม่ต้องใส่ ไม่ต้องมี ค่าใช้จ่ายใดๆ เราไม่รวยเราไม่จนไม่มีอะไรต้องขัดข้อง ถ้าจะเป็นมนุษย์ต้องลำบาก เพราะของสมัย นี้แพงมาก อาหารก็เช่นกัน ไม่จำเป็นจะต้องรับประทานอาหารราคาแพง แต่รับประทาน อาหารที่มีประโยชน์และครบทุก 5 หมู่ก็เพียงพอแล้ว ส่วนในเรื่องของเสื้อผ้าเช่นกัน ถ้ายังไม่ชำรุดก็ ยังคงใช้ได้อยู่ เพราะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกวิธีหนึ่งเช่นกัน และถ้าเราไม่ฟุ่มเฟือยในกาย ภาคน้ำเราก็ได้อยู่อย่างสบาย เพราะไม่มีเรื่องอะไรให้เดือนร้อนใจ ซึ่งเป็นการลดแทรกเนื้อหา สารในเรื่องของคติธรรมคำสอนในเรื่องของการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่ จำเป็นจะต้องหากิเลสอย่างอื่นมาบำรุงร่างกาย

¹ กินไอ้รส หมายถึง กินโอเวอร์ กินเกินตัว

² หยุกยาพาพา หมายถึง ยา

³ ไม่สาแหก หมายถึง ยังไม่ขาด

⁴ หนวยหนึ่ง หมายถึง ลูกหนึ่ง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ชมสูงอายุท่านหนึ่งในการมาชมหนังตะลุงเรื่องหลงທ່ဝံแม่ ท่านให้ความคิดเห็นว่า

“ป้าว่าถ้าตอนที่หนังได้สอดแทรกความรู้ก็น่าจะเป็นตรงนี้แหละ ตรงที่ป้าชอบพอดี ป้าจะได้เอาไปสอนหลานได้ คือ ตอนที่ว่าผีสองตัวมันหลงกัน บอกว่าอยู่กันนี้มันดีแล้วเป็นผีก็ดี ไม่ต้องนุ่งเสื้อผ้า ไม่ต้องจ่าย ไม่ต้องกิน ไม่ต้องเปลือง ตอนนั้นของแพงหูฉี่ เชื้อตะอยู่ให้เป็น ต้องถือเศรษฐกิจพอเพียง ป้าว่ามันสอนเราให้เรารู้ว่าควรทำพันธุ์มั่งในเศรษฐกิจพันธุ์นี้” (กลิ่น ขุนทอง, ผู้ชมหนังตะลุงเรื่องหลงທ່ဝံแม่, สัมภาษณ์, 2550)

นอกจากนั้นแล้วยังมีเรื่องที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับคติธรรมในเรื่องของการสั่งสอนว่าคนรวยไม่ได้ดีเสมอไป ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่วนิดาคิดแผนจะหนีออกจากบ้านเพราะไม่อยากแต่งงานกับพระเจ้าทรงศักดิ์เพราะมีนิสัยไม่ดี จึงได้ปรึกษากับสาวใช้ในเรือนของคนดี คนชั่ว ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการให้ความรู้ในเรื่องของคติธรรมในเรื่องของความดีความชั่ว

วนิดา : คนเราจะเป็นอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่จะเป็นคนดีคนชื่อนั้นมันอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ใช่ว่าเป็นเศรษฐี หรือเป็นเจ้าใหญ่นายโต เป็นโอรสพระมหากษัตริย์แล้วจะดีเสมอไปนะ มันคนละเรื่อง คนยากจนชั้นแค่นี้ก็ได้ ชั่วได้ คนที่ผ่านการศึกษาอย่างดีมาแล้ว ก็อย่าคิดว่าดีทุกคน เรามาคิดว่าไอ้คนโกง บ้านเมืองอยู่ กินบ้านกินเมืองอยู่ มันก็ผ่านการศึกษาอย่างดีมาแล้ว ที่นี้คนที่พาชาติพาบ้านเมือง ทำความเจริญให้กับชาติบ้านเมือง แค่นี้ก็ศึกษาได้ดีเหมือนกัน ทำไมเค้าเป็นคนดี เป็นอันว่า การศึกษาไม่ได้ทำให้คนเป็นคนดี หรือคนชั่ว ทำให้คนมีความรู้ความสามารถต่างหาก แต่ชั่วกับดีนั้นไม่ใช่ เพราะการศึกษาเรื่องธรรมะเรื่องของการปฏิบัติอยู่ต่างหาก

บัวเรียง : ค่ะๆ จั๊นแหละค่ะ เนี่ยแหละตัวอย่างเหมือนพระเจ้าทรงศักดิ์ไปมีลูกมีเต้าแล้วไม่ยอมรับเป็นคนดียังไง

วนิดา : เราหนักันเถอะเราไม่แต่งงานกับคนอย่างนี้หรอก

จากบทสนทนาดังกล่าวเป็นบทสนทนาระหว่างวนิดากับบัวเรียงพูดกันในเรื่องของคนรวยไม่ได้ดีเสมอไป และคนจนก็ได้เลวเสมอไป คือคนรวยที่มีการศึกษามากก็ยังคงเป็นคนเลวได้ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาไม่ได้ทำให้เป็นคนดีหรือคนชั่ว แต่คุณธรรมจริยธรรมมากกว่าที่จะทำให้เป็นคนดีหรือชั่ว สรุปแล้วคือคนที่ร่ำรวยเงินทองหรือศึกษามาดีจบระดับสูงๆ แล้วไซ้จะเป็นคนดีเสมอไปแต่ต้องยึดหลักธรรมะด้วย ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ายึดหลักการทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่วมากกว่าที่จะเปรียบเทียบกับการศึกษา ต่อให้จบการศึกษาในระดับสูงก็ตามแต่ถ้ายังปฏิบัติตัวไม่ดีก็ทำให้ประเทศชาติเสียชื่อเสียงได้ แต่ถ้าเกิดมาจนไม่มีการศึกษาแต่ประพฤติปฏิบัติตัวดีก็ถือว่าผู้นั้นมีการศึกษาสูงได้เช่นกัน เพราะผู้นั้นไม่ทำตัวเบียดเบียนผู้อื่นถือเป็นความดีอันประเสริฐ ซึ่งเป็นการสอดแทรกเนื้อหาสาระในเรื่องของศีลธรรมเพื่อสอนแก่ผู้ชมได้รับรู้ในเรื่องของความดีความชั่วและเรื่องการศึกษาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

4. ความประพฤติหรือการวางตัว

ความประพฤติหรือการวางตัว เป็นการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับ ซึ่งเป็นแนวทางการประพฤติและปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็นสุข การไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น สังคม ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นการสร้างความสงบสุขให้เกิดแก่สังคมนั้น เมื่อทุกคนมีความสุข สังคมก็จะเกิดความสงบสุข และมีสันติภาพ ส่งผลทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ความประพฤติหรือการวางตัวก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางภาคใต้ที่สำคัญมาก โดยเฉพาะการประพฤติตัวของผู้หญิง การสั่งสอนลูกให้ประพฤติตัวหรือวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นกุลสตรี การรักษาวลสงวนตัว ดังนั้นจึงทำให้นักแสดงหลายคณะได้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความประพฤติตัวที่เหมาะสม รวมถึงหนังฉิ้นเองก็ได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ลงในบทหนังตะลุง ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่พลายแก้วเดินป่าแล้วระหว่างทางได้พบกับสกุลตลาลูกของพระฤาษีที่เสียใจวิ่งออกมาร้องไห้ร้องไห้จนสลบอยู่กลางป่า แล้วพลายแก้วเจอเข้าเลยเกิดความสงสัยว่าทำไมเป็นสาวเป็นนางจึงมานอนเล่นอยู่กลางป่าไม่รู้จักรักษาวลสงวนตัวบ้าง ซึ่งเป็นการแสดงถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความประพฤติหรือการวางตัวที่เหมาะสม

พลายแก้ว : อ๊ะ ผู้หญิงมานอนหลับอยู่ที่นี่

เท่ง : ใคร ครับใคร

พลายแก้ว : อย่าเข้าไปใกล้เค้า

เท่ง : ใคร ครับใคร ไข้ไหมที่มานอนยาวอยู่ได้ดั้นไม้

พลายแก้ว : ก็แสดงว่าเป็นคนยังงี้ก็ไม่ว่า ที่ไม่ระมัดระวังตัว เป็นผู้หญิงยิ่งเรื่อ จะหลับ
จะนอนที่ตรงไหนก็ได้ นี่ก็ตัวคนเดียวแท้ๆ ที่ทำไมไม่รู้จักอะไรเลย

จากบทสนทนาข้างต้น พลายแก้วได้พูดกับเท่งในเรื่องของการวางตัวของผู้หญิงว่าถ้าเป็นผู้หญิงที่ดีไม่ควรจะมานอนในที่ที่ไม่ควรจะมานอนเพราะจะเป็นอันตราย เป็นการสอนและสอดแทรกเนื้อหาสาระในเรื่องของการประพฤติตัวให้เหมาะสมกับการเป็นกุลสตรีไทยว่าควรระมัดระวังตัวเพื่อทำให้ตนเองดูมีคุณค่ามากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีบทสนทนาในเรื่องฝนหลงฟ้าที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการประพฤติตนให้เหมาะสมในเรื่องของการสั่งสอนอบรมลูกให้เป็นกุลสตรีปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยตามจารีตประเพณีของไทยตั้งแต่อดีตกาลมาว่าควรประพฤติตัวเช่นไรที่จะไม่ทำให้ตนเองและคนในครอบครัวหรือผู้มีพระคุณต่อเราต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นการสอนอีกอย่างหนึ่งเช่นกัน ซึ่งทำให้ผู้ชมได้รับความรู้และได้นำไปสอนลูกหลานให้ประพฤติตัวให้เหมาะสมในสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้ ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่พระราชากับพระมเหสีและลูกชายว่าให้ลูกชายหาคู่ชีวิตจึงได้กล่าวชมลูกของเศรษฐีเพราะประพฤติตัวเหมาะสม ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเชิงเกี่ยวกับการสั่งสอนในเรื่องของความประพฤติหรือการวางตัวที่เหมาะสม

พระเจ้าทรงคักดา : ลูกสาวของเศรษฐีโคสะกะพระเจ้าคะ

พระมเหสี : อ้าว ท่านเศรษฐีโคสะกะเป็นคนสำคัญของชาติที่ช่วยจรรโลง

เศรษฐกิจของชาติให้ดีตลอดมาแล้วก็เป็นทีสนิทสนมกับบิดาของ

ลูก แต่แม่ได้ข่าวว่าท่านเศรษฐีโคสะกะนี้ นิยมประเพณีของไทย

แท้ ไทยเดิม โดยเฉพาะท่านไม่ค่อยจะปล่อยให้ลูกเค้าออกจาก

บ้านไปไหน จะไปไหนแต่ละครั้งก็ต้องมีผู้ใหญ่ คอยควบคุม
แล้วที่นี้ลูกทรงศักดิ์ไปสนิทสนมกับเค้าตั้งแต่เมื่อไหร่

พระราช : เออ ก็นั่นนะซี ปรากฏว่าท่านเศรษฐีโคสะกะนี้ห่วงลูกยังกะ
จงอาจหวงไขทีเดียว แล้วเจ้าได้มีโอกาสสนิทสนมกับเค้าตั้งแต่
เมื่อไหร่

พระเจ้าทรงศักดิ์ : สุดแท้จะทรงโปรดพระยาอะ ไม่ได้สนิทสนมอะไรกับเค้าเลย
เพียงแค่ทราบประวัติเค้าดีเพียงแต่ได้แอบเห็นศิริโฉมอันโสภิตของ
นางวันดามาแล้วครั้งหนึ่ง เธอสวยมาก แต่ประวัติของเธอมั่นใจ
เหลือเกินว่าเป็นผู้หญิงที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง เพราะพ่อแม่คอย
ระมัดระวัง แม้แต่การศึกษาก็ต้องจ้างครูอาจารย์มาสอนมา
เรียนกันในบ้าน ไม่เปิดโอกาสให้ลูกไปเที่ยวประเจิดประเจ้อ
เหมือนอย่างกับลูกชาวบ้านหลานชาวช่องเค้า หม่อมฉันคิดว่า
ผู้หญิงคนนี้น่าจะเป็นคู่อภิเษกสมรสพระยาอะ

พระราช : ถ้าอย่างนั้นก็ไม่เป็นไรให้ถึงวันดีคืนดีซะก่อนแล้วพ่อจะให้
เสนาบดีของเราไปเจรจากับเศรษฐีดู

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการวางตัวและประพฤติตัวให้
เหมาะสมกับการเป็นหญิงไทย กล่าวคือ พระเจ้าทรงศักดิ์ชื่นชอบลูกของท่านเศรษฐีโคสะกะมาก
เพราะนางเป็นผู้หญิงที่ประพฤติตัวได้ดีเหมาะสมกับกุลสตรีไทย เป็นหญิงที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่
ประเจิดประเจ้อ ศึกษามารยาทงดงาม เพราะท่านเศรษฐีเลี้ยงลูกดีทั้งให้ความเอาอกเอาใจลูก
เหมือนนางจงอาจหวงไข ไม่ให้ไปไหนมาไหน ส่วนเวลาเรียนก็จ้างครูมาสอนที่บ้าน พระเจ้าทรงศักดิ์
ได้ชื่นชมนางต่อหน้าพระพักตร์พระราชและพระมเหสีเพื่อที่จะให้ทั้ง 2 พระองค์ไปสูxonนางให้
ดังนั้นจึงเป็นการสอนให้เราได้รู้ว่าการเกิดมาเป็นผู้หญิงหรือกุลสตรีไทยนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติ
ตัวหรือวางตัวอย่างไรถึงจะเป็นที่พอใจแก่คนที่เคารพเราและมีบุญคุณต่อเรา จากการที่หนังสือได้
สอดแทรกเนื้อหาสาระต่างๆ นานา เพื่อที่จะให้ผู้อ่านได้นำไปปรับใช้ เพื่อเป็นประโยชน์ในหลักการ
ดำเนินชีวิตของตัวเองและเพื่อประโยชน์สุขแก่คนในสังคมเป็นหลัก

นอกจากนี้ยังมีบทสนทนาที่สอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติหรือ
การวางตัวที่เหมาะสมของผู้หญิงที่ควรรักษาวนลงวนตัวไม่ควรไปพบเจอผู้ชายสองต่อสอง เพราะดู
ไม่ดีงามไม่สมเป็นกุลสตรีไทย เพราะผู้หญิงไทยในอดีตกาลต้องเป็นคนที่มีบริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่แปด

เปื้อนหรือมีมลทิน ต้องประพฤติตัวในสิ่งที่ดีเท่านั้น ไม่นอกลู่ นอกทางเป็นคนดีต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

นอกจากนี้ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องสามชายสหชาติ (เก็บข้อมูล เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่ยักษ์พระยาหัตถ์ศัณห์พูดกับลูกสาวมาลัยทองว่าต้องไปหา แก้วกำพลเพื่อที่จะให้มาอภิเษกสมรสกัน แต่ถ้าเจ้าไปเองจะไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการถ่ายทอด เนื้อหาสาระในเชิงเกี่ยวกับการสั่งสอนในเรื่องของความประพฤติหรือการวางตัวที่เหมาะสม

พระยาหัตถ์ศัณห์ : ตอนนี้เจ้าเป็นสาวเป็นนางแล้ว ไอ้แก้วกำพลมันก็เป็นหนุ่มเป็นแน่น ตามไปพบกันเข้าไอ้ที่เคยรักกันว่าเป็นพี่เป็นน้องก็จริง แต่ว่าไอ้เนื้อ หนูม เนื้อสาวนี่นะมันอี เออ พ่อเคยเป็นหนุ่มมาก่อนพ่อไม่รู้เหรอ พ่อต้องรู้สิ

มาลัยทอง : ค่ะเสด็จพ่อ นั้นพ่อไปตามเค้ามาเถอะ

พระยาหัตถ์ศัณห์ : มาอยู่เป็นที่เป็นทางในบ้านเราในเมืองเรามันจะแปลกอะไร พ่อยินดี ที่จะให้รักกัน แต่มันไม่ใช่ว่ามันจะไปรักกันรักกันกลางดงกลางทาง มันไม่ได้ เข้าใจมั๊ยที่พูดนี้ เมื่อพ่อพามาเป็นที่เป็นทางแล้วนะ พ่อจะ จัดการอภิเษกสมรสให้ ก็มันจะแปลกอะไร แต่ถ้าให้ไปพบกัน 2 ต่อ 2 ที่ไหนก็ไม่รู้มันไม่ดีสิ อย่าไปเลยพ่อไปเอง

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นบทสนทนาที่พระยาหัตถ์ศัณห์ผู้เป็นพ่อพูดกับ มาลัยทองซึ่งเป็นลูก ว่าการที่ไปพบหากับผู้ชายสองต่อสองนั้นไม่ดีต้องอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่เห็นจะ สมควรมากกว่าเพราะถ้าไปเจอกันสองต่อสองจะไม่เหมาะสม อาจจะมีคนนินทาว่ากล่าวหาว่า ประพฤติตัวไม่ดีไม่เหมาะสม ส่งผลทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

นอกจากนี้ก็ยังมียุทธสนทนาที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติเช่นกัน ตรงที่ว่าผู้หญิงที่มี ครอบครัวย่อมต้องประพฤติตัวให้เหมาะสม เพราะการประพฤตินั้นอาจส่งผลไปถึงลูกที่อยู่ในท้อง เพราะ ถ้าผู้หญิงท้องมีอคติ คิดอะไรหรือจะทำอะไรในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ก็อาจจะส่งผลเสียให้ลูกของตัวเอง มีกรรม ทำให้ครรรค์และเด็กในท้องอาจจะไม่สมบูรณ์ดี ดังนั้นหญิงจึงสอดแทรกเนื้อหาสาระที่จะ สั่งสอนให้ผู้ชมได้ทราบว่า ผู้หญิงที่ตั้งท้องจะต้องประพฤติตัวหรือวางตัวอย่างไรให้เหมาะสมกับที่ ตั้งครรภ์อยู่เพื่อที่จะส่งผลให้ตัวเองและลูกปลอดภัยตามมา ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องราชินีวิปโยค (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550) ตอนที่พระราชินีได้พูดคุยกับพระราชินีและข้าราชการบริพารในสวนหย่อมพระราชวังในเรื่องของการวางตัวของผู้หญิงที่มีครรภ์ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเชิงที่เกี่ยวกับการสั่งสอนในเรื่องของความประพฤติหรือการวางตัวที่เหมาะสม

พรหมประสิทธิ์ : โบราณเค้าว่าผู้หญิงที่กำลังมีท้องนี้เค้าว่าให้ดูสิ่งที่มันเพลิดเพลิด ดูเจริญหูเจริญตาสิ่งที่มันเป็นมงคลกับลูกตาอย่าไปดู สิ่งที่เป็นเรื่องที่ไม่ดีอย่าไปคิด สิ่งที่เป็นบาปพวกนี้อย่าไปทำ ผู้หญิงที่มีท้องอย่าไปทำ เพราะมันจะส่งผลไปถึงลูก ถ้าคิดดีแล้วลูกจะเกิดมามีผิวพรรณดี

หนูนุ้ย : ใช่แล้วเค้าถือมาตั้งแต่โบราณแล้ว เหมือนเมียผมนั่นเวลาท้องแก่แล้วไข่เปิดก็ไม่เท่า¹

พรหมประสิทธิ์ : เค้าเรียกว่าใจเป็นบุญ

จากบทสนทนาดังกล่าวเป็นการสนทนาระหว่างพรหมประสิทธิ์กับหนูนุ้ยในเรื่องของการตั้งครรภ์ว่าผู้หญิงเวลาตั้งครรภ์นั้นให้ดูแต่สิ่งที่เจริญหูเจริญตาที่เป็นสิริมงคลกับตัวเองอย่าคิดที่จะทำบาป เพราะมันไม่ดีอาจส่งผลให้เกิดกับลูกในท้องและหนูนุ้ยก็ได้บอกพรหมประสิทธิ์ไปว่าภรรยาของเค้าเวลาท้องไข่เปิดก็ไม่กล้าที่จะตอก ซึ่งเป็นการสอดแทรกเนื้อหาสาระในเรื่องของความประพฤติหรือการวางตัวให้เหมาะสมของสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ว่าควรทำตัวอย่างไรเวลาตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นการสอนให้ได้ว่าควรประพฤติปฏิบัติตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม

จะเห็นได้ว่านางจันได้สอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการวางตัวของผู้หญิงว่า จะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการที่เป็นกุลสตรีไทยหรืออาจจะเรียกว่างามตลอดทั้งตัว ทั้งกายและทั้งใจ ถึงจะทำให้เป็นที่น่ายกย่องและเชิดชูของผู้คนที่เค้ามาคบค้าสมาคมด้วย

5. ความกตัญญูทวนเวียน

อาจจะกล่าวได้ว่าความกตัญญูทวนเวียน คือ ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของบุคคลผู้มีอุปการะคุณ หรือสิ่งที่มีคุณต่อมนุษย์เรา และแสดงออกถึงความสำนึกในบุญคุณนั้นด้วยการตอบแทนคุณอาจจะทำได้ด้วยสิ่งของ การกระทำอย่างนอบน้อม หรือเป็นการปฏิบัติตนในการ

¹ เท่า หมายถึง ตอก

เอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือภารกิจและการทำงานของผู้มีพระคุณ ประพฤติตนตามหลักคำสั่งสอน ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมและเชิดชูชื่อเสียงของหมู่คณะวงศ์ตระกูล และที่สำคัญลักษณะนิสัยของคนไทย อีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การรู้จักตน เมื่อรู้ว่าใครมีบุญคุณแก่ตนก็จะแสดงความเคารพ ยกย่อง อ่อนน้อมถ่อมตน ที่สำคัญคือการรู้จักกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณ เพราะการรู้จักความกตัญญูเป็นสิ่งที่สำคัญมากทำให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงคุณค่าของคนอื่นที่มีต่อตน และตนต้องตอบแทนคุณค่านั้น ซึ่งทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนๆ หนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้รับและผู้ให้ควบคู่กันไป การทำตนเป็นผู้ให้ย่อมผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการให้ด้วยกาย วาจา และใจ ก็นำมาซึ่งความรักใคร่ปรองดอง สมัคสมานสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดความสงบสุข การที่เป็นคนกตัญญูรู้จักตอบแทนบุญคุณ รู้จักตอบแทนคุณต่อผู้อื่น และสิ่งอื่นที่มีบุญคุณต่อตน ทำให้ชีวิตมีความสุขในสังคมได้ เพราะความกตัญญูหมายถึง ความรู้บุญคุณ การตอบแทนคุณ อาจกล่าวได้ว่าชนชาติใดก็ตามย่อมรู้จักคำว่ากตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้มีพระคุณ เพราะความกตัญญูต่อบุคคลนั้น จะส่งผลให้เราเป็นคนดี ดังที่หนังสือได้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อบุคคลที่มีพระคุณ ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องราชินีวิโยค (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550) ตอนที่ฤๅษีล้มป่วยลูกไม่มาดูแล พระฤๅษีน้อยใจลูกน้ำตาไหลพราก เพราะลูกสาวมีสามีแล้วลืมชีวิตของบิดาผู้ชรากาย มีสามีแล้วมัวเมาแต่เรื่องรัก ดูแต่แหวนที่สามีมอบไว้ให้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องความกตัญญูต่อบุคคล

พระฤๅษี : ลูกสาวมันอยู่ที่ตรงนี้ทุกวัน อาตมาอยู่แต่ในวัด เจ็บไข้ได้ป่วยต้องล้มหมอนนอนเสื่อหลายวัน อีสถฤณตลาไม่รู้ ข้าที่มันซ่องโจพอมัน แม่เฮ้ยมันผิดหว่าแต่แรกเป็นไหนๆ แต่แรกเป็นห่วง ห่วงใยคุณพ่อ พอมันได้ผัวมันก็เพลิดเพลินในเรื่องของความรัก ผัวหลบบ้านหลบเมืองแล้ว มันก็แลแต่แหวนที่ผัวมันให้ไว้แลต่างหน้า แลแต่แหวนวงนั้นจนคร่ำว่าลืม อีไปดามันซักคำ วันนี้อยากขึ้นได้แล้ว ความจริงนอนตายคนเดียว ลูกอยู่ข้างวัดนี้ ไม่ล่อค่อมมาถามบ้างเลย

สฤณตลา : โห้ คุณพ่อ สวัสดิ์ค่ะ

พระฤๅษี : ไม่พรรคสวัสดิ์แหละ

สฤณตลา : คุณพ่อผมลงเยะเลย

พระฤๅษี : เออ มึงแลซะให้ดีตะ นี่พ่อรอดตายนะ

สฤๅณตลา : คุณพ่อ เป็นอะไร

พระฤๅษี : ไม่พรรคถามแหละ อยู่กันเทียมนี้ ฤๅอยู่ตรงนี้ มึงอยู่ตรงนั้น ฤๅไม่บายมา
หลายวันแล้ว แทนที่ที่มึงไปไถไปถาม ได้เตรียมอะไร น้ำท่าอาหาร มึงไม่
เกี่ยวข้องเลย

สฤๅณตลา : ลูกก็มีความมทุกษ์

พระฤๅษี : ฤๅรู้ เพราะมึงแลแต่แหวน 9 ยอดนั้นของท่านไพพิจิตร ที่เค้าให้ไว้แลต่าง
หน้าถือว่าแหวนนั้นดีว่าหน้าพ่อมึง ดีว่าชีวิตพ่อมึง ก็รักษาไว้ให้ดีนะ
วันนี้ฤๅษีสุพัฒตะประกาศิตสาปส่งว่า ถ้าแหวนวงนี้สูญไปเสียเมื่อใด ผัว
มึงจะจำไม่ได้ อีเล้าความหลังพันพริกกี้จำไม่ได้ ค่อยจำได้ต่อพบแหวนวงนี้
นี่คือคำสาปของฤๅษี

สฤๅณตลา : ทำไมพ่อใจร้ายกับลูก ทำไมถึงสาปแข่งลูก ลูกมีผัวก็พ่อเห็นดีเห็นชอบ ตก
ลงปลงใจให้อยู่ทำไมกลับกลายเป็นอย่างงี้ไปได้

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นบทสนทนายระหว่างพระฤๅษีซึ่งเป็นพ่อกับสฤๅณตลาซึ่งเป็น
ลูก และพระฤๅษีได้น้อยใจลูก พอมีสามีแล้วไม่มาดูแลพ่อ เพราะแต่ก่อนยังเคยมาดูแลรับใช้แต่
ตอนนี้กลับเปลี่ยนไปเมื่อมีสามีก็ไม่มาดูแลพ่อเหมือนเก่า พ่อไม่สบายอดข้าวอดน้ำลูกก็ไม่สนใจ
บ้านอยู่ใกล้แค่นี้เองถ้าตายไปไม่รู้ลูกว่าจะรู้รีเปลา เพราะมัวแต่เฝ้ารอสามีผู้เดียว ซึ่งเป็นการ
สอดแทรกเนื้อหาสาระในเรื่องความกตัญญูตเวทิตี ซึ่งเป็นการสอนให้ผู้ชมในวัยเด็กรู้จักความ
กตัญญูต่อบิดา – มารดาเมื่อแก่ชรา ซึ่งสรุปแล้วจากบทสนทนาของเรื่องจะกล่าวถึงพระฤๅษีกำลัง
ตัดพ้อต่อว่าลูกสาวที่ชื่อสฤๅณตลาแต่ก่อนที่ยังไม่มีสามีคอยเป็นห่วงเป็นใยดูแลบิดาแต่ตอนนี้ พอมี
ความรักก็กลับลืมปรนนิบัติรับใช้พ่อเหมือนแต่ก่อนที่เป็นมา

นอกจากนี้ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครนางตะลุงเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อ
วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่ฤๅษีสุพัฒตะเห็นพรหมประสิทธิ์เข้ามาขอลากลับเมืองไปหาพ่อ
ไปเยี่ยมเยียนถึงสารทุกข์สุขดิบของท่าน ซึ่งเป็นการแสดงถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการ
ให้ความรู้เรื่องความกตัญญูตเวทิตี

ฤๅษีสุพัฒตะ : อ้อคิดถึงพ่อเหอะลูก

พรหมประสิทธิ์ : ครับนานแล้วไม่ได้ยินข่าวคราวท่านเลย จะเจ็บไข้ได้ป่วยหรืออย่างไร
ก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้าจะกราบลาหลวงพ่อกับไปเยี่ยมพระคุณท่านซักครั้ง
ถ้าเกิดท่านเจ็บไข้ได้ป่วยยังงี้ก็จะได้อยู่ปฏิบัติรับใช้เป็นการตอบ
แทนบุญคุณของพระองค์ท่าน

ฤๅษีสุพัฒตะ : เอาความจริงที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแล้วนี่ก็พูดว่าน่าจะเป็นพอบ ถ้า
จะเรียนเหลยนั้นก็ได้เพราะว่าการเรียนมันก็ไม่ช้า แล้วคนเรานั้นก็
จะต้องเรียนไปทั้งตลอดชีวิต เป็นความจำเป็นของแต่ละชีวิต
ต้องเรียนกันไปตลอดชีวิต ไม่เรียนเรื่องนั้นก็ต้องเรียนเรื่องโน้น ไ้
นี่เป็นเรื่องธรรมดา ที่นี้การที่จะคิดถึงบุญคุณพ่อเกรงว่าท่านจะเจ็บ
ไข้ได้ป่วยจะอยู่ พิทักษ์รักษานี้ก็เป็นยามสำนึกที่เป็นมหามงคลกับ
ตัวเอง สภาพกิจวัตรการทั้งหลายแหล่ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนไปแล้วนี้
มันจะแตกฉานเกรียงไกรขึ้นได้ ก็เพราะยามสำนึกที่เป็นมหามงคล
นั้นแหละลูก

พรหมประสิทธิ์ : ครับผมคิดว่าอย่างนั้น

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเป็นบทสนทนาะหว่างพรหมประสิทธิ์กับฤๅษีซึ่งเป็น
พระอาจารย์ของพรหมประสิทธิ์ ซึ่งพรหมประสิทธิ์ได้มาฝึกวิชากับฤๅษีมาอาศัยอยู่นานเลยคิดถึง
พ่อยากขอตัวกลับบ้านเพื่อไปเยี่ยมพ่อกับไปเยี่ยมพระคุณของผู้ที่อุปการะเลี้ยงดู
มาสำคัญมากแค่ไหน ควรที่จะสำนึกถึงบุญคุณนั้น ดังที่พรหมประสิทธิ์ได้นึกถึงบิดาที่เลี้ยงดูมาจึง
กลับไปเยี่ยมเยียนท่าน แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทวดเทวี
เพื่อที่จะทำให้ผู้ชมทราบว่าความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ เป็นกรรมดีที่ทุกคนควรกระทำไม่
จำเป็นต้องรอให้ท่านแก่ชราก่อน แต่ควรกระทำตั้งแต่ตอนที่ท่านยังมีลมหายใจอยู่ เพราะว่าถ้าหาก
ท่านเสียชีวิตไปแล้วเราก็จะเป็นผู้ที่เสียใจที่สุดที่ไม่ได้อยู่ช่วยดูแลท่าน ซึ่งหนังสือได้สอดแทรกความ
กตัญญูทวดเทวีในบทตัวละครต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้ชมได้มีจิตใจกตัญญูต่อผู้มีพระคุณไม่จำเป็น
เฉพาะแต่พ่อหรือแม่เท่านั้น แต่อาจจะเป็นผู้ที่เคยมีบุญคุณหรือผู้ที่ไม่เคยมีบุญคุณเราก็สามารถที่
จะเป็นคนกตัญญูทวดเทวีได้กับทุกคนได้เช่นกัน

6. ความเมตตากรุณา

การดำเนินชีวิตอย่างราบรื่นและสงบสุขได้นั้น มนุษย์ในสังคมจะต้องมีจริยธรรม เป็นพื้นฐานในการยึดถือปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิต ซึ่งเปรียบเสมือนกับศีล 5 เพื่อให้สังคม มนุษย์เกิดสันติสุข ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ฉะนั้นความสงบสุขและความ เจริญก้าวหน้าของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความมีจริยธรรมของบุคคลในสังคม ส่วนความเมตตากรุณาก็ ถือเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้คนยึดถือหลักธรรมะ เพื่อจะได้เป็นคนดีของ ประเทศชาติ ดังนั้นความเมตตากรุณาอาจหมายถึง ความรัก ความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข ความเจริญ เป็นการมีไมตรีจิตคิดจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เป็นความรักความปรารถนาดีและความ สงสาร ความอยากช่วยเหลือปลดปล่อยทุกข์ให้แก่ผู้อื่น ดังนั้นความเมตตากรุณาก็ถือเป็นเนื้อหา สาระที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสอดแทรกการแต่งพื้นบ้านอย่างหนึ่งตะลุง เพราะจะทำให้ผู้ชมได้ซึม ซึบในเรื่องที่ตังาม ซึ่งความมีเมตตาแก่เพื่อนมนุษย์นั้นเป็นทานอันประเสริฐ จะนำชีวิตเรามาสู่ ความเจริญก้าวหน้า หรือเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้พ้นทุกข์และมีความสุข ผู้มีความเมตตา กรุณาจะมีจิตใจตังาม ไม่เห็นแก่ตัว จะเป็นที่ยกใครของผู้อื่น หนึ่งฉันได้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับ ความเมตตากรุณาในการแสดงแต่ละเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการช่วยเหลือชีวิตเพื่อมนุษย์ การมีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้ที่หิวโหย ดังนี้

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่ผกามาตเห็นใครคนหนึ่งทีนอนบาดเจ็บอยู่กลางป่าจึงเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่ง เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีเมตตากรุณา

ผกามาต : เขาเป็นใครกันทีสะหม้อ

สะหม้อ : ไม่รู้ใครเหมือนกัน

ขวัญเมือง : ใครก็ตามใจ ใครโชพันตั้งไว้ชะแล้ว แม่เลือดจิงหู¹ สาถูกพินเล็กคีนแหละ ไม่เล็กคีนก็เล็กหวันเย็นวา²

ผกามาต : เค้ายังมีชีวิตอยู่ ช่วยกันแบกหามกลับไปสำนักอาจารย์ของเรา เข้าใจว่า อาจารย์จะต้องช่วยได้

สะหม้อ : ทำพรือรู้ว่าคนดีหรือคนชั่ว

¹ จิงหู หมายถึง เยอะมาก

² ไม่เล็กคีนก็เล็กหวันเย็นวา หมายถึง ไม่เมื่อคีน ก็เมื่อวานตอนเย็น

ผกามาศ : ชั่วหรือดีเรื่องของเค้า แต่เรามีเมตตาธรรมะนะที่ต้องช่วยเพื่อนมนุษย์
ด้วยกันในเมื่อเพื่อนมนุษย์อยู่ในภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือ เมื่อเค้า
รอดชีวิตขึ้นมาแล้วเค้าเป็นคนไม่ดีก็เรื่องของเค้า

ขวัญเมือง : น้ำใจของหม่อมแม่ผกามาศน่าบูชาจริงๆ ไหม้มือช่วยهامไปให้อาจารย์
ช่วย

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างผกามาศ สะหม้อ และ
ขวัญเมือง ทั้งสามได้เดินทางไปในป่าแล้วได้พบกับชายผู้หนึ่ง ซึ่งโดนทำร้ายแล้วสลบอยู่กลางป่า
ทำให้ผกามาศเกิดความสงสารแล้วช่วยเหลือให้เค้าได้ฟื้นทุกซ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผู้มีเมตตา
กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือเลว เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเรื่องของ
ความมีเมตตากรุณา เพราะถ้าเรารู้จักมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ จะส่งผลให้เราเป็นคนดีและมี
แต่คนเลื่อมใสศรัทธา ส่วนจิตที่กรุณาต่อผู้อื่น คือจิตใจที่คิดช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าเราให้เขาพ้นจาก
ทุกซ์ แนะนำ ตักเตือนเขาเพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร ก็ทำให้เราได้รับผลบุญ
เพิ่มขึ้นอีก ทำให้เรารู้สึกสบายใจเพราะความมีเมตตากรุณานั้นถือว่าเป็นการทำบุญชนิดหนึ่ง
ดังนั้นการที่ทุกคนมีเมตตากรุณาทำให้ผู้อื่นพ้นทุกซ์ก็นับว่าเป็นคุณธรรมและจริยธรรมประการหนึ่ง
ที่จะช่วยให้สังคมและประเทศชาติมีความสุขความเจริญ

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องมิดสัน (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10
กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่คะนึ่งนิตยัดตมะพร้าวกับส้มโขงอยู่ในสวนก็เห็นใครนอนอยู่ในกระท่อม
เลยเข้าไปดูแล้วเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีเมตตากรุณา

ส้มโขง : ใครโขงอยู่ในกระท่อม

คะนึ่งนิตย : ใครนะ เอะในกระท่อมนั่นมีคนอยู่

ส้มโขง : ใครคะ อยู่ในกระท่อมกลางสวน ใครคะ ออกมาตะ ไปหยบอยู่ไไร่ละ ไป
ทำอะไรในกระท่อมกลางสวนที่เค้าเก็บมะพร้าวสะ ออกมาตะ

โจรสินธุ : ขออาหารสักมือเถอะ ข้ากำลังหิว

คะนึ่งนิตย : มาจากไหนคะ

โจรสินธุ : ก็หนีเจ้าหน้าที่มา

คะนึ่งนิตย : ถ้าอย่างนั้นก็เป็นผู้ร้ายนะซิ

โจรสลันทุ : โชคร้ายเป็นผู้ร้าย แต่ร้ายเฉพาะกับคนที่จจะร้าย ไม่ใช่จะร้ายกับทุกคนเสมอไป อย่างหนูนั้นะ รับรองว่าคงจะไม่ร้ายกับหนูแน่ เพราะหนูก็ไม่ได้ร้ายกับน้ำมาก่อน

ส้มโง่ง : แล้วร้ายไล่ให้ใครกับใครมาอะ ที่หนีมาซ่อนตัวอยู่ในกระท่อมนี้

โจรสลันทุ : บอกตรงๆ ว่ายิงนายอำเภอ เพราะนายอำเภอโลกโมโหสั่งขูดรีดจะเอาทองแท่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสมบัติของน้ำ น้ำนี่คือจอมโจรสลันทุ หนีมาจากอื่น มาอาศัยนายอำเภออยู่ เพราะเป็นคนบ้านเดียวกัน ที่แรกเค้ารับรองด้วยดี ภายหลังเค้ารู้ว่าน้ำมีอะไรติดตัวมาเค้าก็ขูดรีด จนหมดตัว ไม่มีอะไรให้แล้วก็ขู่ว่าจะจับเค้าตาราง น้ำเสียใจเหลือเกินก็เลยตัดสินใจยิงเค้า

คะนิงนิตย : เรื่องของน้ำฉันไม่เกี่ยวนะ แต่เรื่องที่น้ำหิวโหยมานี่นะ ฉันจะเลี้ยงซักมื้อ พี่ส้มโง่งจัดข้างปลาอาหารมา แล้วอย่าให้แม่รู้นะ เดี่ยวถามโน่นถามนี่ เรื่องมันจะฉาวโฉ่ขึ้น

ส้มโง่ง : ค่ะๆ

คะนิงนิตย : น้ำอย่าคิดว่าฉันพลอยยินดียินร้ายกับเรื่องของน้ำนะ น้ำจะเป็นอะไรก็แล้วแต่ จะฆ่าใครก็เรื่องของน้ำ ฉันไม่เกี่ยวอะไรทั้งสิ้นนะ แต่ฉันจะเลี้ยงอาหารในฐานะที่น้ำหิวโหยนะค่ะ

โจรสลันทุ : ขอบใจหนูเหลือเกิน

จากบทสนทนาข้างต้นนี้เป็นการสนทนาระหว่างคะนิงนิตย ส้มโง่ง และจอมโจรสลันทุ เนื่องจากสินทุหนีตำรวจออกมาแล้วเข้าไปหลบซ่อนในสวนมะพร้าวซึ่งมีกระท่อมอยู่ ส่วนคะนิงนิตยเห็นเลยเข้าไปถามว่าเป็นใคร ส่วนโจรสลันทุได้บอกว่าขออาหารหน่อยหิวมาก คะนิงนิตยก็รู้ว่ามันเป็นโจรแต่ก็ยังมีความใจที่จะเอาข้าวเอาน้ำมาให้ทาน ซึ่งไม่เกี่ยวกับการที่เป็นโจรเพราะคะนิงนิตยคิดว่าการช่วยเหลือชีวิตคนสำคัญที่สุด เป็นการแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในเรื่องของควมมีเมตตากรุณา แม้ว่าผู้หิวโหยนั้นจะเป็นใครก็ตามก็ต้องมีความกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คะนิงนิตยได้มีความเมตตากรุณาแก่โจรสลันทุอย่างโจรสลันทุ ไม่ได้คิดว่าเค้าเป็นโจรผู้ร้ายแล้วจะไม่ให้อาหาร ควมมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันทำให้ตัวเองได้รับบุญใหญ่หลวง หนึ่งฉันได้สอดแทรกบทสนทนานี้ในการแสดงหนังตะลุง เพื่อเป็นการสอนให้คนรู้จักควมมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่เพียงแต่เค้าเป็นคนดีเท่านั้น การที่เค้าเป็นโจรเราก็สามารถช่วยให้เค้า

พันธุกรรมเหมือนกันเพราะเค้าก็เป็นผู้วิหิงโยคนหนึ่ง ซึ่งเป็นการสอนให้รู้จักมีน้ำใจมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการแสดงหนังตะลุงในแต่ละครั้งของหนังฉิ้นได้ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ด้วย อีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมในการว่ากล่าวตักเตือนลูกหลานของตนเอง ยังช่วยเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมสืบพันธุ์พื้นบ้านให้คงอยู่สืบไป

จากการแสดงหนังตะลุงแต่ละเรื่องของหนังฉิ้น มีวัฒนธรรมทางภาษาก็คือ การพูดภาษาถิ่นหรือภาษาใต้แทรกในบทตัวละครหรือตัวชาวบ้าน ผีปีศาจ ฤๅษี นายทหารต่างๆ แต่จะใช้ภาษากลางแทรกในบทสนทนาของพวกเจ้าเมือง ตัวพระ ตัวนาง ยักษ์ เป็นต้น เพื่อยังคงเป็นเอกลักษณ์ความเป็นคนใต้ของเราสืบต่อไป ส่วนการแต่งกายของตัวหนังตะลุงอาจจะมีการปรับเปลี่ยนรูปหนังตัวพระ ตัวนาง ให้สวยงามยุคตามสมัย แต่จะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงชุดตัวละคร เพราะอาจจะดูไม่เข้ากัน และอาจจะไม่ใช่ถิ่นได้ เพราะการแต่งตัวของชาวใต้ก็เป็นเอกลักษณ์อยู่แล้ว แต่อาจจะเฉพาะกรณีพิเศษที่ตัวละครหนังตะลุงได้แสดงบทบาทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ถ้าแต่งเป็นทหารเกณฑ์ ก็จะมีการตัดตัวตัวละครเป็นชุดทหาร เป็นต้น เพราะฉะนั้นการแต่งกายของตัวละครแต่ละตัวก็จะสะท้อนถึงเอกลักษณ์การแต่งกายของชาวปักษ์ใต้ได้นั่นเอง ดังนั้น ถ้าให้คนภาคอื่นๆ มาดูหนังตะลุงทางภาคใต้จะไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องของภาษาเพราะภาษาใต้ฟังยาก แต่ก็นับเป็นภาษาเอกลักษณ์ของชาวใต้

2. บทบาทและอิทธิพลในฐานะสื่อพื้นบ้านของหนังตะลุง

วัฒนธรรมพื้นบ้านหนังตะลุงจะมุ่งเน้นให้มีบทบาทหน้าที่บางประการโดยเฉพาะและพร้อมกับทำหน้าที่อื่นๆ คู่ควบกันไป บทบาทหน้าที่ของหนังตะลุงทำให้มีส่วนช่วยปลูกฝังให้เยาวชนลูกหลานของชาวใต้ได้รับรู้ถึงมรดกที่สืบทอดทางวัฒนธรรมของไทยได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นบทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องการให้ความบันเทิงและนันทนาการ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสื่อพื้นบ้านอย่างหนังตะลุงอยู่แล้ว บทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องการแจ้งข่าวสารหรือรายงานสภาพแวดล้อม บทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องการให้การศึกษาหรือการอบรมสั่งสอน บทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคม บทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล ก็ล้วนแล้วแต่เป็นบทบาทของหนังตะลุงที่สามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อพื้นบ้านของกาญจนา แก้วเทพ ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ (2541: 121) ได้กล่าวว่าหนังสือยังมีบทบาทหน้าที่ให้การศึกษา ซึ่งก็เป็นบทบาทหน้าที่หลักพื้นฐานอีกประการหนึ่งของสื่อวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษา การให้ความรู้ในเรื่องศาสนา ช่วยสั่งสอน ตักเตือนให้คนเป็นคนดี การอบรมเรื่องคุณธรรมและ จริยธรรม เช่น หลักความกตัญญู การชี้แนะแนวปฏิบัติ ความประพฤติดังต่าง ๆ การประกอบอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งสื่อพื้นบ้านเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงความคิดเห็นต่างๆ ไปจนกระทั่งถึงการ วิพากษ์วิจารณ์สังคมด้วย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีสีสันของสื่อวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแท้จริง และ หน้าที่อย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือสื่อพื้นบ้านยังทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น เพศ เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา หน้าที่ของสื่อ พื้นบ้านหนังสือดังนั้นมีมากมายมหาศาล ดังนั้นเยาวชนรุ่นหลังควรให้ความสำคัญ และอนุรักษ์ เชิดชูเอาไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลังได้เป็นที่ศึกษาและสืบทอดกันต่อไป

อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเป็นสื่อที่ได้ให้ทั้งคำแนะนำสั่งสอน ความบันเทิง รวมถึงการ เผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรมหรือข้อมูลเชิงปฏิบัติ การทำหน้าที่ในเรื่องของการแจ้งข่าวสาร การ ทำหน้าที่ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคม การทำหน้าที่เรื่องเป็นตัว ประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล หรือแม้แต่กระทั่งวิธีการแก้ปัญหาทางสังคมและปัญหา ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้หนังสือยังให้ข้อมูลผู้ชมเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตำนานท้องถิ่น และความสำคัญของการคุมกำเนิด ส่วนปัญหาสภาพแวดล้อมและ สถานการณ์ทางสังคมปัจจุบัน บางครั้งนายหนังจะสอดแทรกสำนึกความเป็นชาติหรือเรียกร้องให้ ผู้ชมปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย นายหนังจำเป็นต้องผสมผสานเรื่องราวในอดีตเข้ากับปัจจุบัน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม

บทบาทของหนังสือหนังตะลุงในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรม เป็นบทบาทที่มีความ เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตประจำวันของผู้ชมอย่างใกล้ชิด เนื่องจาก การหยิบยกข้อมูลเป็นไปตามประสบการณ์ของนายหนัง และประสบการณ์นั้นก็เป็นประสบการณ์ ร่วม กล่าวคือ เป็นประสบการณ์ที่ผู้ชมเคยประสบมาเช่นกัน ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมของผู้ชมและนายหนังที่มีความใกล้เคียงกัน เพราะฉะนั้นสังคมความเป็นอยู่ อาชีพ การดำรงชีวิตของผู้ชมและนายหนังจึงมีลักษณะที่เป็นไปในทางที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่งผลให้ ประสบการณ์ของนายหนังในการถ่ายทอดเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระในบทบาทของตัวหนังตะลุงนั้น ก็ได้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันด้วย ดังนั้นบทบาทที่ตัวหนังตะลุงได้ถ่ายทอดจึงเป็นบทบาท ที่แสดงถึงลักษณะของสังคมอย่างแท้จริงของผู้ชม จึงทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ

ข้อมูลข่าวสารที่หนังตะลุงได้สื่อสารกับชาวบ้านที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้ชมนั้น การนำเสนอ โดยความคิดของนายหนัง เป็นการแสดงที่นำเสนอบทบาทที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามสภาพ สังคมปัจจุบันบ้าง สภาพสังคมในอดีตบ้าง ซึ่งจากการที่นายหนังตะลุงจะสื่อออกมาได้นั้นก็ต้อง อาศัย ความรู้เห็น ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญชำนาญ และได้คลุกคลีกับส่วนนั้นอยู่เป็นประจำ และข้อมูลวิจัยที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ สอดแทรกในการแสดงหนังตะลุงแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี วัฒนธรรมสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา วัฒนธรรมทางศาสนา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นการวิเคราะห์การสื่อสารในวิถีของภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากหนังตะลุงจะให้ความบันเทิง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักพื้นฐานของสื่อพื้นบ้าน ไม่ว่าจะ มีปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปเพื่อการอื่น แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่นี้จะคอยติดตามสื่อ ประเพณีไปอยู่เสมอ ลักษณะความบันเทิงของสื่อพื้นบ้านมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การผ่อนคลายอารมณ์ การหยอกล้อ การสร้างอารมณ์ขัน การแจ้งข่าวสารก็เช่นกัน สื่อวัฒนธรรมหนังตะลุง ก็ได้สอดแทรกเหตุการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน ผ่านตัวละครของหนังตะลุงได้อย่างแยบยล ส่วนการให้ การศึกษาก็เป็นหน้าที่หลักพื้นฐานอีกประการหนึ่งของสื่อวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ให้ความรู้ในเรื่องศาสนา ช่วยสั่งสอน ตักเตือนให้คนเป็นคนดี ทำแต่ความดี การอบรมเรื่อง จริยธรรม เช่น หลักความกตัญญู การชี้แนะปฏิบัติ ความประพฤติต่างๆ การประกอบอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งสื่อพื้นบ้านได้เปิดโอกาสให้แสดงออกถึงความคิดเห็นต่างๆ ไปจนกระทั่งถึงการวิพากษ์วิจารณ์ สังคมด้วย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีสีสันของสื่อวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแท้จริง และหน้าที่อย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือสื่อพื้นบ้านยังทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น เพศ เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา (กาญจนา แก้วเทพ, 2541 : 121) หน้าที่ของสื่อพื้นบ้านหนังตะลุงนั้นมีมากมายมหาศาล ดังนั้นควรจะให้ความสำคัญ และควร อนุรักษ์เชิดชูไว้ให้เป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลังได้ศึกษา และสืบทอดกันต่อไป ซึ่งบทบาทหรือการ ทำหน้าที่หลักของหนังตะลุงที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมาได้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องของสื่อพื้นบ้าน แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน และทฤษฎีเชิงหน้าที่ ซึ่ง ประกอบด้วย

1. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการให้ความบันเทิงและนันทนาการ
2. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการแจ้งข่าวสารหรือรายงานสภาพแวดล้อม
3. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการศึกษาหรือการอบรมสั่งสอน

4. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคม
5. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล

1. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการให้ความบันเทิงและนันทนาการ

บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการให้ความบันเทิงและนันทนาการ จัดเป็นการทำหน้าที่หลักพื้นฐานของการแสดงหนังตะลุง เพราะการแสดงหนังตะลุงแต่ละเรื่อง นายหนังจะมีความบันเทิงอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการช่วยผ่อนคลายอารมณ์ เพราะหนังตะลุงจะมีตัวละครช่วยให้เกิดความตลกขบขันเพื่อช่วยคลายความเครียดได้ และอีกอย่างการหยอกล้อกันไปมาของฉากแต่ละฉากในการแสดงหนังตะลุง ซึ่งนายหนังจะแฝงการหยอกล้อกันเล่นของตัวตลกทุกตัวเพื่อทำให้ผู้ชมขื่นชอบ ประทับใจและสนุกไปกับการดูหนังตะลุงแต่ละค่ำคืน การหยอกล้อก็เป็นประโยชน์เพราะนายหนังจะแฝงบทบาทหน้าที่ต่างๆ ไว้ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชม อาจจะเป็นกิจกรรมนันทนาการเพราะเมื่อมีการทำงานก็ต้องมีการพักผ่อนควบคู่กันไป จะได้ผ่อนคลายความตึงเครียดและเมื่อยล้าที่เกิดจากทางกายและใจ การพักผ่อนหย่อนใจของชาวภาคใต้มีวิธีการพักผ่อนหลายรูปแบบ ซึ่งได้ยึดปฏิบัติเหมือนกัน จนกลายเป็นค่านิยม และค่านิยมนันทนาการเหล่านี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ชาวบ้านภาคใต้จะนิยมพักผ่อนหย่อนใจหลังจากกลับมาจากทำงานในท้องนาท้องไร่ ด้วยการชมการละเล่นพื้นเมือง เช่น มโนราห์ หนังตะลุง เป็นต้น การพักผ่อนหย่อนใจเหล่านี้มักจะแตกต่างจากการพักผ่อนหย่อนใจของคนในเมือง เพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม แตกต่างกัน จึงมีวิธีพักผ่อนที่ผิดแปลกกันไป

จากการแสดงของหนังฉิ้นทั้งหมดได้ให้ความบันเทิง และแฝงมุขตลกอยู่ทุกเรื่อง แต่ก็ยังเป็นการให้สาระความรู้แฝงไปด้วยเช่นกัน แต่ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างเฉพาะบางเรื่องบางตอนของการแสดงหนังตะลุงของหนังฉิ้น ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550) เป็นฉากที่ยายสร้อยสงสัยว่าตัวเองท้อง แล้วหนูน้อยจึงสงสัยเลยถามตาสนว่าทำไมยายถึงท้อง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการให้ความบันเทิงและนันทนาการ

หนูน้อย : ไช้ร่ที่แก่เหมือนนั้นแล้วยังอิท้องได้เหลยเหอะคุณตาทำไหร่มั้งสะก่อน
นอนนั้น

ตาสน : ไม่ทำไหร่ที่ก่อนนอนก็สวดมนต์นั่นแหละ

หนูนุ้ย : สวดมนต์หรือเห็นคุณยายเกิดแล้วโน้น

ตาสน : แค่นี้เดียว

หนูนุ้ย : ไม่เชื่อว่านี่น่ะ ห่าๆ (หัวเราะ) นายมาพอดีเค้ามาจับคนแก่เกิด อย่าหก
เค้าตะมีไหร่กับบอกเค้าตามตรงนะคุณตา

ตาสน : นายอย่าจับเลยนะ 5 ที่ครับ 5 ที่

ยายสร้อย : ม่ายชายทีเลาะ¹ 7 ที่คะ 7 ที่

หนูนุ้ย : นั่นแหละหก² เราว่าสวดมนต์ ทีหนึ่ง

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างตาสนกับยายสร้อยและหนูนุ้ย โดยหนู
นุ้ยสงสัยที่ยายสร้อยท้องเพราะแก่มากแล้ว เลยถามตาสนว่าก่อนนอนทำอะไรแล้วตาสนก็ตอบ
สวดมนต์ก่อนนอน หนูนุ้ยสงสัยว่าแล้วทำไมยายสร้อยมีลูก เลยพูดตาสนว่าตำรวจมาแล้วมาจับคน
แก่ตั้งท้องตาสนเลยตอบความจริง ซึ่งในเรื่องเป็นการล้อเลียนตาสนกับยายสร้อยในเรื่องการมี
เพศสัมพันธ์ เป็นการแสดงบทบาทในเรื่องของการให้ความบันเทิงและนันทนาการ

อาจจะกล่าวได้ว่าความบันเทิง หมายถึง การแสดงต่างๆ ที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม
โดยมิได้มุ่งให้การศึกษาโดยตรง หรืออาจจะหมายถึง สิ่งที่สร้างความสุข ความจรรโลงใจ ความ
เพลิดเพลินต่างๆ ให้กับผู้ที่แสวงหาสิ่งเหล่านั้น เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดที่เกิดขึ้นใน
ระหว่างวัน เพราะปัจจุบันนี้เกิดความเครียดสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสภาวะแวดล้อม การ
ทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือแม้กระทั่งทางการศึกษา เมื่อชีวิตประจำวันของคนใน
ปัจจุบันนี้ประคบด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย ดังนั้นจึงย่อมมองหาสิ่งที่จะช่วยสร้างความบันเทิง
ต่อจิตใจและร่างกายที่เหน็ดเหนื่อยกับชีวิตในทุกๆ วัน ดังนั้นความบันเทิงจึงเป็นสิ่งที่ดีที่จะสร้าง
ความสุขได้ ดังนั้นหนังตะลุงจึงมีบทบาทหนึ่งในการทำหน้าที่ให้ความบันเทิงและนันทนาการ
เพราะเมื่อผู้ชมมาชมหนังตะลุงก็ได้รับความบันเทิง แต่ยังแถมสาระความรู้ด้วย เพื่อเป็นการแสดง
ให้เห็นว่าผู้ชมได้รับสาระประโยชน์ไปพร้อมๆ กับความบันเทิงได้เช่นกัน

นอกจากนี้หนังตะลุงยังสอดแทรกบทตลกพร้อมกับการให้ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์
ไปพร้อมๆ กันอีก ดังเช่น

¹ ม่ายชายทีเลาะ หมายถึง ไม่ใช่ซักหน่อย

² นั่นแหละหก หมายถึง นั่นแหละโกหก

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวตลกหนังตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) เป็นฉากที่ขวัญเมืองอยู่ในป่ากับชะม้อยแล้วคุยกันในเรื่องของการอนุรักษ์ต้นไม้ ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการให้ความบันเทิงและนันทนาการ

ขวัญเมือง : ต้นไผ่นี้เค้าอนุรักษ์กันนะ เค้าตัดแต่ปลายเหมือนกับมึงเลย

ชะม้อย : ไผ่ไหนมึงหล่าว¹ เมือง ภูแน่ง² แล้วนะ

ขวัญเมือง : ภูไม่ว่าไหนมึงก็ ภูว่าการตัดต้นไผ่นั้นเค้าอนุรักษ์ลำไว้ เค้าตัดแต่ปลาย

ชะม้อย : อ้อ เบล่อเพ³ มึง

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างชะม้อยกับขวัญเมืองซึ่งเป็นการล้อเลียนเรื่องการเข้าสู่न्दูของศาสนาอิสลาม จากบทหนึ่งเป็นการแสดงถึงขวัญเมืองได้พูดล้อเลียนชะม้อยว่า ต้นไผ่เค้าจะมีการอนุรักษ์ไว้ถึงแม้จะโดนตัดไปทำธุรกิจต่างๆ แต่เค้าก็ยังจะอนุรักษ์ลำต้นไว้เหมือนชะม้อยเลย กล่าวคือ ชะม้อยเป็นชาวมุสลิม ดังนั้นจึงต้องมีการทำพิธีกรรมการเข้าสู่न्दูตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้ขวัญเมืองนึกสนุกอยากที่จะล้อชะม้อยเล่น จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเป็นการแสดงบทบาทที่นายหนังได้สอดแทรกความบันเทิงเอาไว้

โดยที่หนังฉันท่านนำเรื่องชีวิตจริงมาสอดแทรกในการแสดงหนังตะลุงแต่ละคืน ท่านได้แฝงทั้งประโยชน์และความรู้ต่างๆ ไว้มาก แต่ที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือการผสมผสานมุขตลกลงไปในเรื่อง เพื่อสร้างความตลกขบขันให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจได้วิธีหนึ่ง

2. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องแจ้งข่าวสารต่างๆ หรือรายงานสภาพแวดล้อม

การเล่นหนังตะลุงแต่ละครั้งแม้จะต้องดำเนินเนื้อเรื่องตามแบบฉบับเดิมอยู่บ้างแต่นายหนังจะแฝงเหตุการณ์เมืองในปัจจุบันด้วย เพื่อที่จะทำให้ผู้ชมได้รับทราบถึงสภาพแวดล้อมของชาวใต้ หรือในประเทศว่ามีความเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร เพราะสื่อหนังตะลุงจะมีช่องว่างให้นายหนังตะลุงได้สอดแทรกเรื่องเหตุการณ์ปัจจุบันมาเป็นบทหนึ่งในการแสดงหนังตะลุงแต่ละครั้ง

¹ ไผ่ไหนมึงหล่าว หมายถึง ทำไมคุณอีกล่ะ

² ภูแน่ง หมายถึง ฉันทะเย็บแล้วนะ

³ เบล่อเพ หมายถึง ทะลึ่งทั้งนั้นเลยนะ

เนื่องจากปัจจุบันนี้เหตุบ้านการณเมืองของประเทศไทย ไม่สงบเหมือนเมื่อก่อนกล่าวคือ สมัยก่อนที่จะมาเป็นประเทศไทยนั้น คนไทยในสมัยก่อนมีความเสียสละ มีความสมัครสมานสามัคคีกัน เพื่อที่จะช่วยกันกอบกู้เอกราชให้ไทยได้อยู่เป็นไทย แต่เนื่องจากปัจจุบันเกิดความไม่สงบเกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงทำให้ง่ายต่อการสอดแทรกของหนังตะลุงในเรื่องของการแจ้งข่าวสารหรือรายงานสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ผู้ชมได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ และความเป็นไปของประเทศชาติ เพื่อที่จะทำให้เป็นเครื่องเตือนสติให้คนไทยได้รักชาติมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าไม่เช่นนั้นแล้วประเทศไทยอาจจะไม่เป็นประเทศไทยอีกต่อไป หากผู้คนไม่ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาตามมาทีหลัง ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์มากที่หนังฉิ้นได้สอดแทรกการแจ้งข่าวสารต่างๆ ในการแสดงหนังตะลุงแต่ละครั้ง เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้คนไทยได้รักชาติ รักแผ่นดินมากยิ่งขึ้น ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องมิดสั้น (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่แก้วกำจายขโมยพระขรรค์เพชรของพระราชเจ้าแต่พระราชเจ้าจำผิดว่าเป็นลูกแก้วกำจายลูกเขยที่เสด็จไปออกตามหาพ่อ – แม่ เลยถามกับหนูนุ้ยว่าไปที่ไหนบ้าง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการแจ้งข่าวสารหรือการรายงานสภาพแวดล้อม

พระราช : ลูกแก้วกำจายเค้าพบพ่อ – แม่ เค้ารีเป่ลาล่ะ

หนูนุ้ย : เออคือว่าครับๆ

พระราช : อะไรของมึงวะ ไปถึงไหน

หนูนุ้ย : ไปปัตตานีแต่ว่าไม่หาญเขาไปครับ หลบชะ หลบ ซี้คร้าน อิเข้าไป เค้ามัวกันอยู่หว่างนี้นั้น

พระราช : หา ที่ไหน

หนูนุ้ย : ปัตตานีครับ

พระราช : อ้าวไปทำไมล่ะ

หนูนุ้ย : ครบนั้นแหละที่วานิ

พระราช : ไป บ้าจริง ไม่ได้ความเลย

จากบทสนทนาข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างจากพระราชากับหนูนุ้ย ซึ่งเป็นข้าราชการบริพารของลูกพระราช เจ้าจากบทสนทนาได้กล่าวว่าพระราชเจ้าได้ถามหนูนุ้ยว่าลูกของตัวเองได้ไป

ไหนดมาบ้างหาแม่เจมัย แต่หนูน้อยตอบว่ากลับก่อนไม่กล้าเข้าไปในปัดตานีเพราะกลัว จากบทสนทนาก็ทำให้ชาวบ้านได้รับทั้งความรู้ในเรื่องของเหตุบ้านการณเมือง และได้แฝงตลกโปกฮาไว้ด้วย จากการที่หนังสือได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของการแจ้งข่าวสารหรือรายงานสภาพแวดล้อมเหตุการณ์บ้านเมืองต่างๆ ในบทหนึ่งตลึงนั้น อาจส่งผลทำให้คนไทยรักชาติกันมากขึ้นก็ได้ เพราะอาจจะมีความรู้สึกที่เป็นห่วงประเทศชาติ อาจนำมาซึ่งความสมัครสมานสามัคคีต่อไป ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในเรื่องของการแจ้งข่าวสารต่างๆ หรือรายงานสภาพแวดล้อม อาจสรุปได้ว่าปัจจุบันนี้ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงทำให้นายหนังสือสอดแทรกบทบาทการทำหน้าที่ในการแจ้งเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความเป็นไปในปัจจุบัน

3. บทบาทการทำหน้าที่เรื่องการศึกษาหรือการอบรมสั่งสอน

อาจกล่าวได้ว่าการให้การศึกษาหรือการอบรมสั่งสอนนั้น ได้มีการนำหลักธรรมมาเป็นคำสั่งสอนเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจได้เช่นกัน เพราะในหลักธรรมะนั้นถือเป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่จะสอนให้ลูกหลานได้รับรู้ถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และเพื่อเป็นการสืบสานถึงวิถีคิด วิถีปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกันกับสังคม การดำรงชีวิตในสังคม โดยอาศัยการบอกเล่า การอบรม รวมถึงการลงโทษ ในครอบครัวบางครั้งจะมีการอบรมสั่งสอนหรือวิธีการที่แตกต่างกัน ด้วยวิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้วิธีการสอนลูกหลานจึงต้องมีการปรับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมด้วย แต่อาจจะมีสอดแทรกบทบาทการอบรมสั่งสอนในบทหนึ่งตลึงเพื่อที่จะเป็นการอบรมสั่งสอนเยาวชนทางอ้อม โดยจะมีความบันเทิงเป็นหลัก และการแสดงหนึ่งตลึงแทบจะทุกเรื่องที่ได้แฝงสาระความรู้ด้านการศึกษาไว้หลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ศาสนา การแนะแนวทางที่ควรกระทำ การให้การศึกษาหรือการอบรมสั่งสอนก็เป็นหน้าที่หลักพื้นฐานอีกประการหนึ่งของสื่อหนึ่งตลึง แต่เชื่อว่าหนึ่งตลึงจะสอนกันเป็นบทเรียน กล่าวคือหนึ่งตลึงมีการสอดแทรกในเรื่องของการอบรมสั่งสอนหรือการให้การศึกษาในบทของหนึ่งตลึง เพื่อที่จะให้การศึกษาที่มีชีวิตชีวามากขึ้น และทำให้ชาวบ้านสนใจเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปด้วย

จากการแสดงของหนังสือทั้งหมดทุกเรื่องได้ให้ความรู้ในเรื่องของการศึกษาหรือการอบรมสั่งสอนไว้มากมายหลายเรื่อง แต่ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างบางเรื่องบางตอนของการแสดงหนึ่งตลึงของหนังสือ ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตลึงเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่เสนาบดีจะมาขอตัวลูกของพระองค์ที่หลงท้องมาเกิดกับยายแก่คนหนึ่ง

ซึ่งมีการสนทนากันในเรื่องของการคุมกำเนิด ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา หรือการอบรมสั่งสอน

เสนาบดี : สวัสดิ์ครับ ไหนบ้านของ 2 ตายาย

สะหม้อ : มาไซรัลละ ธุระไฉน

เสนาบดี : ก็ได้ข่าวว่า คนแก่มีท้องไม่ไซรี พระราชารับสั่งให้มารับตัวเด็กไป

สะหม้อ : ได้ครับๆ มาทางนี้เลยครับ ยายๆ คุณตา นายมาแล้วเค้ามาจับคนแก่เกิด

ยายสร้อย : ลองแลที่มันเบลอตะ เกิดนี้ถูกจับกันหะ

สะหม้อ : ไม่รู้แต่ว่าคุณคอยแลแหละ คุณไรม่ายเวลานี้เค้าให้คุมกำเนิด เพราะ คนมันเต็มบ้าน เต็มเมือง เค้าให้คุมกำเนิด ไม่ให้เกิดมากคนหนุ่มๆ นั้น เค้า ให้คุมกำเนิดที่นี้คนแก่เค้าถือว่าไม่เกิดแล้ว มาเลือกเกิดหล่าวเค้าก็ จับขังล็อกแหละที่นี้

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนากันระหว่างเสนาบดี สะหม้อ ยายสร้อย เพราะเสนาบดีได้รับคำสั่งจากพระราชานำตัวลูกของยายสร้อยไปให้พระราชานำ เพราะพระราชาทราบว่าลูกนั้นเป็นลูกของตนซึ่งหลงท้องไปเกิดในครรภ์ของคนแก่ซึ่งชื่อยายสร้อย ดังนั้นพระราชาก็ให้เสนาบดีไปรับลูกกลับมา แล้วได้มาเจอสะหม้อเลยถามทางไปบ้านยายสร้อย ยายสร้อยก็กลัวอยู่ว่าตำรวจจะมาจับเพราะสะหม้อได้หยอกล้อยายไว้ก่อนหน้านี้แล้วว่าตำรวจจะมาจับคนแก่ท้อง เพราะไม่ยอมคุมกำเนิดเพราะประชากรล้นโลกแล้ว ไม่คุมกำเนิดนี้เป็นคนแก่ยังท้องอีกตำรวจต้องจับแน่นอน ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ในเรื่องของการให้การศึกษา เพราะปัจจุบันนี้ประชากรในประเทศมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงมาก ถ้าไม่มีการคุมกำเนิดอาจจะส่งปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นตามมาทีหลัง เพราะนอกจากประชากรล้นโลกแล้วปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ก็มีมากมายแสนเข็ญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภาวะโลกร้อน ไข้หวัดของแพง ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ หรือแม้แต่กระทั่งปัญหาคนว่างงาน ดังนั้นแล้วควรจะมีการคุมกำเนิดเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประเทศชาติ

นอกจากนั้นยังมีการแสดงหนังตะลุงของหนังจิ้นในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ไป ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องราชินีวิปโยค (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550) ตอนที่พระเจ้าไฟพิจิตรเสด็จตามหาพระนางประทุมทองที่โดนยักษ์ปลอมตัวเป็น

เทวดาลอกลงไป เสด็จไปในป่าได้ชมเขาลำเนาไพร ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นช้างโขลงหนึ่งกำลังเล่นน้ำอยู่กลางสระซึ่งมีการให้ความรู้ในเรื่องของช้าง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการให้ความรู้ ซึ่งอยู่ในบทบาทการทำหน้าที่ในเรื่องของการศึกษา

- หนู่น้อย : ช้างมันก็นูไปตามประสาช้าง พาโขลงลงอาบน้ำในสระใน
หนองมันเองวงฟาดกันตุมตาม
- เท่ง : มันจมน้ำอยู่แล้วมันล่อแต่หัว เราหมายไรวว่าตัวไหนผู้ตัวไหน
เหมีย หาหนู่น้อย
- หนู่น้อย : เราแลพริบในเมื่อมันจมน้ำอยู่ในน้ำ
- พระเจ้าไฟพิจิตร : ก็มันล่อหัวขึ้นมา
- หนู่น้อย : เราหมายเอาตัวที่ยังง้านั้นแหละช้างผู้ตัวที่มายังกี่ช้างเหมีย
- พระเจ้าไฟพิจิตร : มันไม่ถูกนะ ตัวที่เป็นตัวผู้ไม่มีงาก็มี
- เท่ง : ช้างผู้เค้าเรียกช้างสึดอมางา ช้างเหมียที่ยังงาเค้าเรียกว่าขนาย
เพราะถ้าน้อยแลงามันแลไม่ถูก ว่าตัวผู้ตัวไหนเหมีย เพราะตัวเหมีย
ก็ยังมีงา ตัวผู้ไม่มีงาก็ยังมี

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนากันระหว่างหนู่น้อย เท่ง โท่ง และพระเจ้าไฟพิจิตร ทั้ง 4 ได้ออกเดินป่าแล้วได้เจอกับช้างจึงนึกสงสัยกันแล้วถามตอบกันระหว่างทางว่าเวลาดูช้างว่าตัวผู้ตัวเมียเค้าดูกันยังไง ซึ่งเป็นการให้ความรู้ในเรื่องของสัตว์ป่า เช่น ช้าง เป็นการให้ความรู้ในเรื่องของช้าง

ส่วนอีกเรื่องก็เป็นการแสดงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้การการศึกษาหรือการอบรมสั่งสอนในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องมิดดั้น (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่คะเนิงนิตยคุยกับส้มโง่งที่พ่อกำพลเคยสังเสียไว้ก่อนตายในเรื่องของการมีคุณธรรม ซึ่งเป็นการแสดงเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอน

คะเนิงนิตย : ทีนี้คุณพ่อบอกว่าไม่ต้องคำนึงถึงว่า ใครเป็นญาติต้องเอาคนที่อยู่ใกล้
เป็นญาติ คุณพ่อบอกอย่างนั้น เราอยู่ที่ไหนเราก็เอาคนที่นั่นแหละเป็น

พรรคพวกเป็นมิตรเป็นญาติเรา คุณพ่อพยายามอบรมให้ลูกนี้ขยัน
หมั่นเพียรแล้วก็สร้างนิสัยประหยัด คุณพ่อบอกว่าจะต้องมีคุณธรรม
ในทางพระพุทธศาสนา คุณพ่อบอกว่าจะต้องเคารพต่อกฎหมายของ
บ้านเมือง

ส้มโง่ : สอนเนี่ยนิจ ให้ผลดีทั้งเพนั้นแหละ ประหยัดก็สมควรแหละ การที่มี
ศีลธรรมในพระศาสนาก็ถูกต้อง คนเราอยู่พร้อมที่ไม่มีศีลธรรม อยู่พร้อมที่
ไม่นับถือศาสนา

จากบทสนทนาดังกล่าว ซึ่งส้มโง่กับคะนึ่งนิตยได้สนทนากันว่าพ่อของคะนึ่งนิตยได้
สอนเกี่ยวกับเรื่องของความขยัน ความประหยัด การมีคุณธรรม เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง
รักษาศีลธรรม ซึ่งหนังสือก็ถือว่าเป็นสื่อพื้นบ้านที่อยู่คู่สังคมของชาวภาคใต้มายาวนาน นับว่า
เป็นสื่อที่มีความผูกพันกับชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้ชมชาวบ้านมาก นอกจากหนังสือ
จะให้ความบันเทิงแล้ว บทพากย์ บทเจรจาของหนังสือยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมและ
ทัศนคติของชาวบ้านได้อีกด้วย ดังเช่นจากบทสนทนาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการ
มีคุณธรรม ความขยันหมั่นเพียร เป็นคนมีศีลมีธรรม การประหยัด การเคารพต่อกฎหมาย และการ
มีคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนา ก็จะส่งผลดีต่อเรา

ส่วนอีกเรื่องหนึ่งก็เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนในเรื่องของการทำ
ผิดก็ย่อมต้องยอมรับผิด ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังสือเรื่องสามชายสหชาติ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่
16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่พระเจ้าเจตราชกำลังว่ากล่าวตักเตือนลูกศิราณีว่าทำไมทำตัวแบบนี้
ท้องไม่มีพ่อ จึงสุกก่อนห้าม ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอน

เจตราช : เป็นผู้ร้ายปากแข็ง เมื่อทำตัวชั่วร้ายแล้วไม่ยอมรับผิดไม่ยอมบอกความ

จริง แล้วจะเอาอย่างไรกันซักทีหาว่าตัวรีไปเล่าว่าตัวเองนะทำผิดซ้ำซ้อน

ศิราณี : ได้โปรดเถอะเพคะเสด็จพ่อ

แก้วเกสร : พ่อ – แม่ พร้อมทั้งจะให้ภักย์ลูกอยู่เสมอแต่ลูกคือดิฉันจนเกินไป ทำไมที่
ปกปิดความจริงเอาไว้ ทั้งๆ ที่รู้อยู่ว่าไอ้ของอย่างนี้มันจะขยายตัวทวีความ
เติบโตขึ้นมา อีกหน่อยมันจะออกมาเป็นสักขีพยานแห่งความชั่วแล้วจะ
ปกปิดพ่อไว้ทำไม ทำไมไม่บอก ลูกรู้รีเล่าคนที่ทำผิดแล้วรับผิดชอบก็เท่ากับ

ได้ไถ่ถอนความผิดไปซะครึ่งต่อครึ่ง หมายความว่าผิดหนักจะกลายเป็นเบา แต่นี้ทำผิดแล้วพยายามปกปิดเอาไว้เนี่ยก็เท่ากับทำผิดซ้ำซ้อน มันหนักอยู่แล้วมันก็นักขึ้นไปอีก จะเห็นดีเห็นงามกับผู้ขายคนนั้น หากคิดดูให้ดี ตัวเองก็ได้ผ่านการศึกษามาอย่างดีแล้ว รู้จักผิดชอบชั่วดีอยู่ ทำไมที่ไม่คิดให้มันรอบคอบว่าเค้าไม่ได้หวังดีอะไรต่อตัวของลูกเลย เค้าเพียงแต่ฉวยโอกาสเอาเปรียบ ไม่ให้เกียรติลูกผู้หญิงเลย คิดดูให้ดี

ศิราณี : เสด็จพ่อเปิดโอกาสให้หม่อมฉันได้พูดบ้าง หม่อมฉันไม่มีโอกาสได้กราบทูลให้ละเอียดก่อน ทำไมลูกจะไม่รู้ว่าลูกมีความผิด ทำลูกจะไม่เข้าใจตามที่เสด็จพระมารดาว่ากล่าวว่าทำความผิดไว้แล้วปกปิดเอาไว้เท่ากับทำผิดซ้ำซ้อน ทำไมลูกจะไม่รู้ แต่ว่าเมื่อลูกบอกไม่ได้แล้วจะให้ทำอย่างไร

จากบทสนทนาดังกล่าวเป็นการสนทนาระหว่างเจตราช แก้วเกษร ซึ่งเป็นพ่อกับแม่ และศิราณีผู้เป็นลูก ซึ่งเจตราชได้สอนศิราณีว่าทำผิดก็ต้องยอมรับผิด ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทในเรื่องของการอบรมสั่งสอน เป็นหน้าที่หนึ่งตระกูลอยู่แล้ว จากบทสนทนาดังกล่าวจะสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี การยอมรับกับความผิดที่ทำไว้

นอกจากนี้ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนึ่งตระกูลเรื่องมิดลัน (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่พระพรหมเมศนำกุมารมาฝากไว้เพื่อฝึกวิชาความรู้ ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการอบรมสั่งสอน

พระฤๅษีวฒกะ : อาตมารู้สึกว่าท่านพรหมเมศมีความคิดสร้างสรรค์จริงๆ เพราะว่า เป็นชนชั้นเผ่ายักษ์เผ่าอสูร แต่พาลูกมาฝากเป็นสานุศิษย์ของอาตมา

พรหมเมศ : เอ่อครับ ท่านอาจารย์ ข้าพเจ้ามีลูกคนเดียวคือเจ้าพรหมประสิทธิ์ ที่ได้พามาฝาก ข้าพเจ้านี้ ซาบซึ่งในธรรมะของท่าน แล้วก็ซาบซึ่งในการเป็นอยู่ทุกสิ่งทุกอย่างของท่าน ธรรมะที่ท่านฤๅษีวฒกะปฏิบัติ อยู่เนี่ยมันล้นแล้วแต่ดิฉันทั้งนั้น ที่นี้มันมีอยู่ว่าเราจะต้องศึกษาก่อนที่นี้ ข้าพเจ้านี้ก็อายุมากแล้ว เก่งกว่าจะไม่ทันการ จึงตั้งใจให้เจ้าพรหมประสิทธิ์เนี่ยสืบต่อ

พระฤๅษีวฤฒกะ : เออที่นี้ว่าแต่พระราชาบุตร ตั้งใจแน่แล้วรึว่าจะมาศึกษาธรรมะ
 พรหมประสิทธิ์ : ข้าพเจ้าก็คิดเลื่อมใสหลวงตา เลื่อมใสธรรมะที่หลวงตามีอยู่ ก็ตั้งใจ
 แน่วแน่ว่าจะสานต่อตามความประสงค์ของเสด็จพ่อคือประกาศ
 ธรรมะ แต่เป็นปัญหาอยู่ว่าจะใช้เวลาศึกษามากน้อยซักเท่าไร
 พระฤๅษีวฤฒกะ : อ้อไอ้เรื่องนี้มันพินนี้ การศึกษาธรรมะจะสำเร็จต่อเมื่อใดนี้เป็นเรื่อง
 ที่ตอบซะเลยทีเดียวไม่ได้ เพราะวาระดับจิตใจของคนนี้มันไม่
 เหมือนกัน คือพระท่านวาระดับจิตใจคนนี้นั้นเหมือนกับ
 ดอกบัว เหล่าหนึ่งอยู่ในโคลนตม นับวันที่จะเปื้อยเน่าเป็นเหยื่อ
 เต่าเหยื่อปลา เหล่าหนึ่งอยู่กลางน้ำ ไม่นานอนจะผุดพ่นขึ้นมามาย
 เหล่าหนึ่งผุดขึ้นแล้ว ถ้าวรับแสงพระอาทิตย์แล้วจะได้แบ่งบาน
 พรหมประสิทธิ์ : ครับ ถ้าย่างนั้น ข้าพเจ้าจะขอฝากตัวเป็นสานุศิษย์ซะตั้งแต่วันนี้
 เลย
 พรหมเมศ : อะไรๆ ก็ให้อาจารย์ท่านคิดว่าเป็นลูกหลานของท่าน เป็นสานุศิษย์
 ของท่านหรือเป็นเด็กของท่าน จะว่ากล่าวจะสั่งสอน จะเตะจะตี
 อย่งไรก็นิมนต์เถอะ ไม่ต้องถือว่เป็นพระราชาบุตรของพระยา
 พรหมเมศ ตัวแกเองก็เหมือนกัน จะต้องถือตัวว่เป็นสานุศิษย์ของ
 อาจารย์ ไม่ใช่พระราชาบุตรมามีศักดิ์สูงส่งอยู่ไม่ได้ละ
 พรหมประสิทธิ์ : ครับผม เข้าใจครับเสด็จพ่อ

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนากันระหว่างพรหมเมศ พรหมประสิทธิ์และพระ
 ฤๅษีวฤฒกะ คือพรหมเมศจะนำลูกชายซึ่งชื่อพรหมประสิทธิ์มาฝากตัวเป็นสานุศิษย์กับพระฤๅษีวฤฒกะ
 เพราะพรหมเมศได้เลื่อมใสศรัทธาในธรรมะอย่างยิง แล้วพรหมประสิทธิ์ได้ถามพระฤๅษีวฤฒกะว่
 ต้องใช้เวลาานแค่ไหน พระฤๅษีเลยตอบว่การศึกษารธรรมะนั้นมันตอบไม่ได้ว่านานเท่าไร
 เพราะมันขึ้นอยู่กัับระดับจิตใจของแต่ละคนคือท่านว่ระดับจิตใจของคนเราเปรียบเหมือนดอกบัว
 กล่าวคือ มี 3 เหล่า เหล่าหนึ่งอยู่ในโคลนตม นับวันที่จะเปื้อยเน่าเป็นเหยื่อเต่าเหยื่อปลา เหล่าหนึ่ง
 อยู่กลางน้ำ ไม่นานอนว่จะผุดพ่นขึ้นมา ส่วนอีกเหล่าหนึ่งผุดขึ้นแล้ว ถ้าวรับแสงพระอาทิตย์แล้วจะ
 ได้แบ่งบาน ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทการทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนในหลายๆ เรื่อง เช่นการ
 เคารพต่ออาจารย์ การให้การอบรมสั่งสอนที่หนึ่งฉันได้สอดแทรกบทบาทการอบรมสั่งสอนในบท
 หนึ่ง เพื่อทำให้ผู้ชมได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการที่มาดูหนังตะลุงไม่ใช่เพียงแต่จะรับเฉพาะความ

บันทึกเท่านั้นแต่เป็นการสอดแทรกบทบาทการให้ความรู้เพิ่มเติมด้วย ดังนั้นหนังตะลุงได้ถือว่าเป็นสื่อพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีสาระทั้งบทบาทการให้ความบันเทิงเป็นหลักและการให้ความรู้ในเรื่องการอบรมสั่งสอนได้อีกด้วย เพราะการที่เกิดมาเป็นคนไทยนั้นจะต้องมีกิริยามารยาทที่งามเหมาะสมกับเป็นคนไทย จะต้องรู้จักเคารพผู้ที่เคยมีบุญคุณ การที่หนังจิ้นสอดแทรกบทบาทการให้ความรู้ต่างๆ ก็เพื่อให้ผู้ชมได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เพราะหนังจิ้นเองก็ได้สอนในเรื่องของธรรมะ บาป บุญ คุณ โทษ สิ่งไหนผิดสิ่งไหนถูก ก็ล้วนแล้วแต่เป็นการสอนเพื่อที่จะให้ผู้ชมได้ปฏิบัติตัวในทางที่ถูกต้อง และยังได้รับความรู้ในส่วนที่ผู้ชมยังไม่ทราบได้อีกด้วย

4. บทบาทการทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นหรือการทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์สังคม

บทบาทการทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นหรือการทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์สังคม เป็นองค์ประกอบสำคัญของหนังตะลุง เพราะถือเป็นเส้นของการดึงดูดความสนใจ และความนิยมของชาวบ้านในชนบทได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ชมที่ไม่มีโอกาสได้ระบายความไม่พอใจในช่องทางอื่นของสภาพความเป็นอยู่ ในชีวิตปัจจุบันการแสดงหนังตะลุงของภาคใต้เป็นที่เห็นเด่นชัดมากในการทำหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว คือหนังตะลุงจะแสดงบทบาทการทำหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคม อาทิ การวิจารณ์นักการเมือง หรือวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในแต่ละชุด ซึ่งสื่อมวลชนมักจะแสดงบทบาทไม่ได้ หรือแสดงได้อย่างจำกัดเนื่องจากสื่อมวลชนต้องทำงานอยู่ในกรอบและอยู่ภายใต้เงื่อนไขกีดกันอื่นๆ การที่หนังตะลุงมีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์นักการเมืองหรือรัฐบาล ก็ถือเป็นแม่เหล็กที่ดึงดูดความสนใจของประชาชนๆ ได้มากที่สุดทีเดียว

จากการแสดงของหนังจิ้นทั้งหมดทุกเรื่องได้แสดงความคิดเห็นหรือการทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์สังคม ไว้มากมายหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการฉ้อราษฎร์บังหลวง การพึ่งพาสังคักดีสิทธิ์ ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตะลุงเรื่องหลงท้องแม่ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่เท่งคุยกับหนู่ยเรื่องที่จะต้องจัดเตรียมงานตามคำสั่งของพระราชา โดยมีสาระที่เกี่ยวกับการโกงกินบ้านเมือง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นไปจนกระทั่งวิพากษ์วิจารณ์

เท่ง : มาพวกเรจัดกันตามพระราชรับสั่งของพระเจ้าเหนือหัว หนู่ยมีหน้าที่ทำ
ไ้ไหร ไ้ไหร มีหน้าที่ทำไ้ไหรอย่าเที่ยวอ้อมค้อมอ้อมแอ้ม

หนูนุ้ย : เราผู้น้อยนิ ผู้ใหญ่เค้าสั่งการก็ต้องปฏิบัติ อย่าลืมนะว่าผู้ใหญ่เค้าฉลาดเค้าสั่งแล้วเค้าก็สังเกตการณ์ว่าพวกเราจะทำจริงหรือไม่จริง ใครที่ยวบหลักงานไม่ทำจริงโทษมันจะได้รับต่อไปภายภาคหน้า

เท่ง : เออหมายความว่าต้องทำงานไม่ใช่เล่นงาน มึงปลุกโรงหนัง โรงโนราห์ หน้าที่มีงู กูกิตัดต่อโนราห์มาเล่นหน้าที่ถูก หน้าหน้าที่ถูก

หนูนุ้ย : มันต้องตรงไปตรงมากันนะรับกับรับ เงินรับเค้าเท่าใดก็ต้องตรงไปตรงมา ไม่ใช่เค้าเอาหมิ่นหนึ่ง ถึงมึงมาบอกซะหมิ่นห้าสิ เพราะเดี๋ยวนี้เค้าโกงทุกแผนกงานแล้ว ทำราชการนี้ถ้าตรงไปตรงมาไม่คล้ายอริยวงศ์เค้าว่า แต่ถ้าได้โอกาสโกงตรงไหนก็เอามันเสีย โกงเล็กโกงน้อยตามลำดับขั้นว่าพันนั้น

เท่ง : โกงไหนอะ

หนูนุ้ย : โกงเบี้ยนั้นแหละ

เท่ง : มึงอย่าเที่ยวแหงพรอๆ พันนั้นแหละปากเสีย ปีนี้ไม่ได้เลื่อนขั้นนั้น หล่าวแหละ หายปากมากไปหล่าวแหละ เป็นผู้น้อยสุดท้ายปลายแถวนี้ ไร้ไ้ไ้หรือก็อย่าเที่ยวแหงเห็นไ้ไ้หรือก็อย่าเที่ยวบอก ชื่นๆ แหน่งๆ เสียสิ ก็เรามันไม่มีโอกาสละแม่เฮ้ ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของผู้หลักผู้ใหญ่เค้าไม่ใช่คนที่โกงอย่างที่เราคิด

หนูนุ้ย : ไม่โกงชอกโกงแซก¹ พร้อฮะ

เท่ง : เค้าโกงชกที่ก้าวร้าวพรางพันนิ เค้าไม่ชอกแซก เค้าโกงในรายการใหญ่ๆ โกงในสนามบินสุวรรณภูมิ ไ้ไ้หรือพันนั้น ไม่ใช้มาโกงตามงาน อบต.ทีละ

จากบทสนทนาข้างต้นเป็นบทสนทนายระหว่างเท่งกับหนูนุ้ยในเรื่องของการโกงบ้านโกงเมือง กล่าวคือ จากบทสนทนาเท่งได้รับคำสั่งว่ามีหน้าที่ในการดำเนินงานต่างๆ ให้เรียบร้อย ส่วนหนูนุ้ยก็พูดหยอกเท่งว่าต้องเป็นคนตรงไปตรงมารับเงินมาเท่าไรก็ต้องตรงไปตรงมาอย่าโกง เพราะเดี๋ยวนี้เค้าโกงกันหมดทุกแผนกงาน ไม่ว่าชั้นเล็กชั้นน้อยหรือชั้นสูง เท่งเลยตอบว่าโกงเล็กๆ น้อยๆ เค้าไม่โกงหรอก เค้าโกงในสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นการแสดงถึงบทบาทการวิพากษ์วิจารณ์สังคม กล่าวคือ ตัวหนังได้กล่าวล้อเลียนถึงการโกงงบประมาณในการสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นการแสดงบทบาทถ่ายทอดสถานการณ์ในปัจจุบัน

¹ โกงชอกโกงแซก หมายถึง โกงนิดโกงหน่อย

นอกจากนั้นแล้วยังมีตัวอย่างเรื่องหนึ่งตระกูลของหนังจีนที่แสดงบทบาทเกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์สังคมอีกในเรื่องของการพึ่งพาสังค์กัศสิทธิ์ เพราะในปัจจุบันนี้กระแสองค์พระจุลจอมเกล้าฯ เติบโตมาก เพราะคนนิยมกันไม่ว่าจะด้วยใจที่ศรัทธาจริงหรือไม่อาจจะเป็นแค่ค่านิยมที่เอามาใช้คล้องคอกันเฉยๆ ดังนั้นเลยทำให้หนังจีนนำเรื่องเหตุการณ์นี้มาวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อที่จะทำให้เป็นคติเตือนใจแก่ผู้ชม มาเสนอเพื่อที่จะเป็นหนทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครหนังตระกูลเรื่องสามชายสหชาติ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่แก้วกำจัดไปขโมยดาบวิเศษ หนูน้อยกับเต่งคุยกันว่าจะหาของวิเศษอะไรมาห้อยคอกันดี ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นไปจนกระทั่งวิพากษ์วิจารณ์

หนูน้อย : เต่งเฮ้อ ภูจะไปหาหลวงพ่อบ๊วยคอเข้ามั่งหวา¹ ยังหลวงพ่อกี่ศักดิ์สิทธิ์
ศักดิ์ไหรองคี่ไหนแขวนเข้าดีหวา

เต่ง : อย่าแขวนให้หลวงพ่อบ๊วยคอเสียชื่อแหละหนูน้อย อย่าแขวนเข้าหะมึงเชื่อภูตะ

หนูน้อย : แล้วไรรู้หะ หลวงพ่อบ๊วยคอไม่ดีหะ

เต่ง : มันพันเดมัน² แล้วแต่วิธีใช้ ดีหรือไม่ดี ถ้าเราแขวนหลวงพ่อบ๊วยคอแล้วไปวัดไป
ทำบุญไปทอดกฐิน ไปทอดผ้าป่า หลวงพ่อบ๊วยค่อนั้นดีแน่ไม่ต้องสงสัย แต่ถ้า
แขวนเข้าแล้วไปปล้นเค้าเนี่ย ว่าอย่าแขวนไปดีหวา หลวงพ่อบ๊วยคอเสียชื่อ

หนูน้อย : คุ่มครองไม่ได้หะ

เต่ง : เออมึงเชื่อภูตะ หลวงพ่อบ๊วยคอ ตะแล้วมึงคิดแลตะชั้นเจ้าพ่อชั้นจอมอันธพาล
หลวงพ่อบ๊วยคอที่สำคัญๆ ชั้นเจ้าพ่อที่สำคัญๆ เค้ายังกึ่งคัมมั่ง ของดีตรงไหนที่เค้า
เอาไม่ได้เค้าเอาได้เพแขวนเป็นพวงเลยแล้วนอนรักษาหลวงพ่อบ๊วยคอมา
ไฉ่ๆ เจ้าพ่อนอนเครื่องรางกองอยู่บ่อยแหละ

หนูน้อย : เออๆ จริงเหมือนกัน

เต่ง : แล้วพวกที่ไปเที่ยวทัศนาศรที่ไปกันรๆ ที่ไปแล้วรถตกเหวกันเป็น 50, 60
นั้นใน 60, 70 คนนั้น นั้นหลวงพ่อบ๊วยคอชกก็คัมมั่งไม่รอดคนเดียว

¹ มั่งหวา หมายถึง ดีกว่า

² มันพันเดมัน หมายถึง มันเป็นแบบนี้

หนูนุ้ย : เออ อย่าแขวนชะง้านนั้น

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างหนูนุ้ยกับเท่งที่คุยกันเรื่องพระ เพราะจะเข้าไปขโมยของเลยต้องหาพระมาแขวนคอไว้เพื่อที่จะได้รับความคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่เท่งได้บอกว่ายอให้เอาพระมาแขวนคอไว้แต่ถ้ายังทำตัวไม่ดีหลวงพ่อก็ไม่คุ้มครอง แต่ถ้าเราไปทำบุญทอดกฐิน เข้าวัดเข้าวาหลวงพ่อก็คุ้มครอง แต่ถ้าเราเป็นคนชั่วหลวงพ่อก็ไม่คุ้มครอง เหมือนกับเจ้าพ่อจอมอัมรินทร์เอาหลวงพ่อกี่สำคัญมาแขวนคอตั้งหลายองค์แต่ก็ไม่สามารถรักษาชีวิตตัวเองไว้ได้ หรือแม้แต่กระทั่งรถทัวร์ที่คว่ำกลางทางแต่ละคนก็แขวนพระแต่ก็ไม่มีใครรอด ดังนั้นจากบทสนทนาดังกล่าวเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในเรื่องกระแสการแขวนพระในปัจจุบัน จึงทำให้นักเขียนได้นำเรื่องราวที่เป็นกระแสอยู่ในปัจจุบันมาถ่ายทอดบทบาทหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์สังคม โดยใช้ตัวหนังเป็นสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในที่นี้ก็เช่นกัน เท่งได้สอนให้หนูนุ้ยรู้จักว่าการที่จะเอาพระที่ศักดิ์สิทธิ์มาห้อยคोनั้นจะต้องทำตัวเป็นคนดีด้วยไม่ใช่จะห้อยตามกระแส เพราะขนาดที่ห้อยอยู่ก็ตกเป็นข่าวหน้าหนึ่งกันโครมๆ การที่นักเขียนได้สอดแทรกบทบาทการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในบทสนทนานั้นก็เพื่อเตือนสติให้ผู้ชมรู้ว่าเราควรพึ่งพาตัวเองด้วย ถึงจะทำให้ชีวิตมีความสุข อีกทั้งยังเป็นการอบรมสั่งสอนให้เราเป็นคนดีอีกด้วย

5. บทบาทการทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ

บทบาทการทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ อาจจะกล่าวความหมายอีกนัยหนึ่งคือความสามัคคีก็ได้ เพราะความสามัคคี ก็หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งมีความรักในหมู่คณะของตนเนื่องจากในแต่ละชุมชนหรือระหว่างชุมชน มักจะประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างในด้านประชากร และเนื่องจากสื่อพื้นบ้านมีคุณสมบัติสำคัญคือ เน้นความเป็นส่วนรวม ดังนั้นสื่อพื้นบ้านหนึ่งตระกูลจึงทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ตัวอย่างเช่น บังสะหม้อ เป็นอิสลามแต่ก็สามารถเป็นมิตรกับชาวญเมืองซึ่งเป็นชาวไทยพุทธได้ และอีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ พระราชาสามารถมีเพื่อนเดินทางไปไหนมาไหนเป็นสามัญชนธรรมดาๆ ได้ สามัญชนที่ว่านั้นก็จะเป็นตัวตลกของแต่ละคณะ ไม่ว่าจะเป็น เท่ง หนูนุ้ย สี่แก้ว สะหม้อ ยอดทอด สะหม้อ เป็นต้น และ

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์ภาคสนามผู้ชมที่นับถือศาสนาพุทธและผู้ชมที่นับถือศาสนาอิสลามก็สามารถนั่งชมหนังตะลุงร่วมกันได้ เพราะหนังตะลุงจะมีตลกเป็นตัวแทนของกลุ่มแต่ละกลุ่ม แต่ละศาสนาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ สะหม้อเป็นตัวตลกที่นับถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่ขวัญเมืองเป็นตัวตลกที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งตลกทั้งสองตัวนี้ ส่วนใหญ่คณะหนังตะลุงในภาคใต้จะให้ตัวตลกสองตัวนี้เป็นเพื่อนกันมาตลอด การที่นายหนังสื่อในเรื่องนี้ก็เพราะจะทำให้คนเกิดความสามัคคีกัน จากการแสดงของหนังฉิ้นทั้งหมดทุกเรื่องได้มีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ไว้มากมายหลายเรื่อง แต่ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างบางเรื่องบางตอนของการแสดงหนังตะลุงของหนังฉิ้น ดังนี้

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวตลกหนังตะลุงเรื่องสามชายสหชาติ (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่สะหม้อคุยกับขวัญเมืองไม่ว่าใครจะนับถือศาสนาใดก็เป็นมิตรกันได้เสมอ ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา

สะหม้อ : ข้องใจนิเรื่องนั้นนั่น

ขวัญเมือง : เฮ้ไอ้หม้อเฮ้อ แต่ว่ากูแหลงกับมึง มึงแหลงกับกูนะ เราไม่ฆ่ากัน ตาย

โหงแล้วให้อมพระมาพุดกูไม่เชื่อ

สะหม้อ : จริงเหอะน้องกูสมาที่เค้าไม่ทบไม่แท่งนิ แม่เฮี้ยมึงอมพระก็ต่อให้อมโต๊ะยนิ

ขวัญเมือง : เออ อมเข้าไปแหลงซักคน 2 คน

สะหม้อ : ก็ตามที่เรานับถือ มึงนับถือไอ้ใครก็เรื่องของมึง กูนับถือไอ้ใครก็เรื่องของกู เรายินับถือไอ้ใครก็เรื่องส่วนตัว ไฉนนั้น แต่ว่าไอ้การเป็นมิตรไมตรีกันนั้นแหละเราเป็นเพื่อนกันได้เราคบกันได้ มึงถือโน้นก็ถือนี้ ที่จริงมันเป็นเรื่องส่วนตัว ส่วนสัมพันธ์ไมตรีเราดีกันได้ไช้มายละขวัญเมือง

ขวัญเมือง : เออไอ้หม้อมึงพุดพั้นนั้นสากว่าไช้ จิจริงนี้แหละเพราะไหรที่เราอยู่กันได้นั้น

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นการสนทนากันระหว่างขวัญเมืองกับสะหม้อ ซึ่งนายหนังตะลุงส่วนใหญ่จะใช้ตัวหนังสองตัวนี้เพื่อสื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นับถือ

ศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลามว่าเป็นมิตรกันได้ถึงแม้ว่าจะต่างศาสนา กัน ดังบทสนทนาข้างต้น กล่าวคือ สะหม้อพูดกับขวัญเมืองในเรื่องที่เราต่างศาสนา กันแต่ก็ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ เป็นการแสดงถึงความมีมิตรไมตรีต่อกันระหว่างศาสนาพุทธคือขวัญเมือง และศาสนาอิสลามคือ สะหม้อ ที่ต่างคนต่างก็มีความสามัคคีมีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกัน หนังสือจึงสอดแทรกบทบาทหน้าที่ เกี่ยวกับการเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล เพื่อที่จะดึงดูดใจหรือชักจูงใจให้คน ในศาสนาเดียวกันหรือแม้กระทั่งคนต่างลัทธิต่างศาสนา ก็สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข โดยใช้วิธีการสมัคครสมานสามัคคี ดังเช่น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครนางตะลุงเรื่องฝนหลงฟ้า (เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550) ตอนที่สะหม้อคุยกับขวัญเมืองและพระฤๅษีเจ้าหญิงผกาผาตามบวชเรียนกับ พระฤๅษีทำให้สะหม้อคุยกับฤๅษีในเรื่องของศาสนา ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทเกี่ยวกับการทำหน้าที่ เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา

สะหม้อ : หมั่นหยอก แต่อาจารย์เรา

พระฤๅษี : มึงก็เหมือนกันแหละไอ้หม้อ

สะหม้อ : ครับ ผมแหยงเล่นกันหรือกแหละ แต่ว่าด้วยจิตใจจริงแล้ว อาจารย์คิดซะ ว่าผมนับมุสลิม ยังมาอยู่กับอาจารย์ได้เลย ยังมีความเคารพนับถือ

ฤๅษี : เออไอ้นี้เรียกว่าเป็นความดีแหละลูกสะหม้อ มึงศาสนาหนึ่งนี่ศาสนาหนึ่ง ก็เรียกว่าเราอยู่กันได้

สะหม้อ : ผมนับถือคุณหรือกแหละไม่ใช่ นับถือศาสนาคุณที่ละ เรื่องศาสนามันเรื่อง หนึ่งแต่หมั่นแหละ ใครนับถือศาสนาไหนก็มันแล้วแต่แหละ แต่การคบหา สมาคม คบกันได้ละ คุณเป็นพุทธะ ผมเป็นมุสลิมเราคบกันได้ อย่าเกี่ยว กันแหละเรื่องศาสนาคุณสวดมนต์ก็สวดไป ผมมาหยอกก็เรื่องขอผมแหละ

จากบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างสะหม้อกับฤๅษี โดยที่สะหม้อ ได้พูดกับฤๅษีว่า ถึงแม้ว่าฤๅษีจะนับถือศาสนาพุทธส่วนสะหม้อเป็นมุสลิม แต่สะหม้อก็ยังมีความ ศรัทธาฤๅษี เคารพฤๅษีได้ เพราะศรัทธาที่ตัวแต่ไม่ใช่ว่าจะเข้าไปนับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้คบกับ ฤๅษีได้ ซึ่งจากบทสนทนานั้นเป็นการแสดงบทบาทถึงการประสานความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่ม

บุคคล เพราะจากบทสนทนานั้นฤๅษีเป็นคนไทยนับถือพุทธ แต่สะท้อนเป็นคนอิสลามนับถือศาสนาอิสลามแต่ทั้งสองคนนี้สามารถอยู่ร่วมกันได้ แม้ว่าจะต่างศาสนากันแต่ทุกคนก็สามารถเป็นเพื่อนเป็นพี่เป็นน้องกันได้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสามัคคีกัน

อาจสังเกตได้ว่าการแสดงหนังตะลุงแต่ละเรื่องของหนังฉิ้น นอกจากจะเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระหรือถ่ายทอดบทบาทหน้าที่แล้ว การสอดแทรกบทสนทนาต่างๆ ระหว่างตัวหนังในแต่ละเรื่องจะต้องมีการแฝงมุขตลกไว้ทุกเรื่อง ทุกฉาก ทุกตอน เพราะหนังตะลุงจะพาดพิงถึงใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องมีการแฝงมุขตลกไว้ในในบทสนทนาทุกฉากทุกตอน เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานและคล้อยตามไปกับการแสดงหนังตะลุงในแต่ละครั้ง และการให้คำแนะนำสั่งสอนและข้อมูลมักควบคู่ไปกับการให้ความบันเทิง จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความคาดหวังและความต้องการของผู้ชม สถานะทางสังคม และความสามารถในการให้คำแนะนำสั่งสอนของนายหนัง ส่วนคุณค่าและความบันเทิงที่ผู้ชมได้จากหนังตะลุงนั้น ยังบ่งบอกถึงความสามารถในการแสดงของนายหนัง คุณภาพของบทกลอนและดนตรี บทสนทนา คำคมและการโต้ตอบแบบพื้นบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทบาทของตัวตลก ดังนั้นบทสนทนาคำคมและการโต้ตอบแบบพื้นบ้าน จึงสะท้อนความเป็นคนร่วมภูมิภาคนั่นเอง

นอกจากนี้เรื่องส่วนใหญ่จะมีบทบาทและเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการสอนให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความเชื่อในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา คติธรรม ความกตัญญูตเวที ความมีเมตตากรุณา ความเป็นอยู่ชีวิตและสังคม วิธีการดำเนินชีวิต การใช้ภาษา ประเพณี อาหารการกิน อาชีพ การประเพณีหรือการวางตัว ที่กล่าวมานั้นก็เป็นสื่อวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเหมือนกันที่แสดงออกจากหนังตะลุง ดังนั้นไม่แปลกเลยที่หนังตะลุงจึงมักที่จะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งความรู้ที่จะสอดแทรกและแฝงอยู่ในการแสดงของหนังตะลุงแต่ละครั้ง เพื่อที่จะสื่อสารให้ประชาชนชาวบ้านได้รับรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป แม้แต่ตัวนายหนังตะลุงเองก็พยายามที่จะสอดแทรกสาระความรู้ให้ได้มากที่สุดในการแสดงครั้งหนึ่งๆ เพราะหนังตะลุงเป็นรูปแบบการแสดงที่เปิดกว้างและง่ายต่อการสื่อสารหรือสอดแทรกสาระความรู้ไปสู่ผู้ชมได้ง่ายกว่าวิธีอื่น และหนังตะลุงเองก็สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น